

شماره چاپ: ۱۵۷۵

دوره نهم - سال چهارم

شماره ثبت: ۶۰۹

تاریخ چاپ: ۱۳۹۴/۷/۱۹

اظهارنظر کارشناسی درباره:

«لایحه حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت»

کد موضوعی ۲۱۰

شماره مسلسل: ۱۴۵۴۳

آبان ماه ۱۳۹۴

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۲.....	مقدمه
۲.....	سابقه قانونی موضوع
۹.....	مقایسه لایحه حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت با قانون جامع حمایت از معلولان
۳۳.....	ارزیابی کارشناسی طرح
۳۷.....	نتیجه‌گیری و پیشنهادها
۴۰.....	منابع و مأخذ

اظهار نظر کارشناسی درباره: «لایحه حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت»

چکیده

لایحه حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت که به نوعی اصلاح قانون جامع حمایت از معلولان است در ۸ فصل و ۲۰ ماده تنظیم شده و امتیازاتی را برای افراد دارای معلولیت در نظر گرفته است. لایحه از این نظر که در بسیاری از موارد حقوق و امتیازات بیشتری را نسبت به قوانین قبلی به افراد دارای معلولیت می‌دهد، از واژه افراد دارای معلولیت استفاده کرده است که بار منفی کمتری نسبت به واژه معلولان دارد و به نوعی قانون جامع حمایت از معلولان را ارتقا داده است مثبت ارزیابی می‌شود. با این وجود دارای برخی ابهام‌ها و کاستی‌هاست که در صورت عدم رفع آنها عملاً اتفاق مهمی را در حوزه حقوق افراد دارای معلولیت رقم نخواهد زد. از جمله عدم توجه کافی به حقوق مدنی و سیاسی افراد دارای معلولیت، نادیده گرفتن مقوله پیشگیری از معلولیت‌ها، بی‌توجهی به کودکان دارای معلولیت به‌عنوان آسیب‌پذیرترین گروه از افراد دارای معلولیت، غلبه رویکرد فردی بر رویکرد اجتماعی، بی‌توجهی به مقوله بازنشستگی افراد دارای معلولیتی که تحت پوشش قانون کار قرار دارند، بی‌توجهی به دسترسی به دیدارگاه‌های مجازی برای افراد دارای معلولیتی که از آسیب‌هایی همچون نابینایی و کم‌بینایی رنج می‌برند، بی‌توجهی به تهیه و تأمین وسایل توانبخشی، ایجاد سردرگمی در اجرا به دلیل جاری دانستن مفاد قانون جامع حمایت از حقوق معلولان، بی‌توجهی به مقوله نظارت و هماهنگی برای اجرای قانون، عدم توجه کافی برای نظارت بر یارانه حقوق و دستمزد و در نتیجه رانت‌های احتمالی ناشی از آن و...

در راستای مرتفع کردن کاستی‌های یاد شده و برای جلوگیری از سردرگمی و ابهام در اجرای قانون لازم است که موادی از قانون جامع حمایت از حقوق معلولان که به قوت خود باقی می‌ماند در لایحه آورده شود و قانون قبلی منسوخ شود، شورایی برای ایجاد هماهنگی و نظارت بر مفاد قانون تشکیل شود، با توجه به مفاد لایحه یاد شده لازم است ردیفی در بودجه‌های سنواتی برای پرداخت حق بیمه سنوات ارفاقی افراد دارای معلولیتی که از بخش غیردولتی بازنشسته می‌شوند در نظر گرفته شود، همچنین ردیفی در بودجه‌های سنواتی جهت کمک به شهرداری‌های فاقد اعتبار لازم جهت اجرای مفاد تبصره «۱» ماده (۳) مدنظر قرار گیرد، مقوله درصدبندی افراد دارای معلولیت برای برخورداری از امتیازات مورد توجه واقع شود، مقوله پیشگیری از معلولیت مورد توجه قرار گیرد، تهیه وسایل و تجهیزات توانبخشی خصوصاً برای کودکان بر سازمان بهزیستی کشور تکلیف

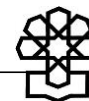
شود، از تبصره بند «الف» ماده (۱) وزارت کشور و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی حذف شوند... و اصلاحاتی در عبارتهای برخی مواد به وجود آید که شرح جزئیات آن در متن گزارش آمده است.

مقدمه

لایحه حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت به پیشنهاد وزارت تعاون کار و رفاه اجتماعی در جلسه ۱۳۹۴/۰۳/۱۰ به تصویب هیئت وزیران رسیده و رئیس‌جمهور آن را در تاریخ ۱۳۹۴/۰۶/۲۱ برای طی تشریفات قانونی به مجلس شورای اسلامی تقدیم کرده است. این لایحه به نوعی اصلاح قانون جامع حمایت از معلولان است که در تاریخ ۱۳۸۳/۰۲/۱۶ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است. استدلال اصلی در ارائه لایحه عموماً ناکارآمدی قانون جامع حمایت از معلولان عنوان شده است و از این رو لایحه به منظور «رفع موانع پیش‌رو، انطباق مفاد قانون با تحولات کشور به‌ویژه در رابطه با نظام اداری و تسهیلات استخدامی، استفاده از ظرفیت‌های بالقوه و بالفعل جدید کشور در بهبود سطح زندگی افراد جامعه هدف، ایجاد تمهیدات و اقدامات لازم توسط دستگاه‌های اجرایی ذیربط با توجه به وظایف و مسئولیت‌های آنان، حذف موانع بازدارنده برای اجرای مطلوب و ارائه راهکارهای مناسب برای نیازهای مغفول در قانون قبلی» ارائه شده است. لایحه در ۸ فصل و ۲۰ ماده تنظیم شده است. فصل اول در قالب کلیات به تعاریف از جمله تعریف فرد دارای معلولیت پرداخته است. در فصل دوم موضوع مناسب‌سازی، دسترسی‌پذیری و تردد و تحرک افراد دارای معلولیت مورد توجه واقع شده است و تکالیفی از این حیث برای نهادهای ذیربط از جمله شهرداری‌ها، وزارت راه و شهرسازی تعیین شده است. فصل سوم خدمات بهداشتی، درمان و توانبخشی لازم برای افراد دارای معلولیت و چگونگی ارائه آنها به افراد یاد شده را مدنظر قرار داده است. در فصل چهارم امور ورزشی، فرهنگی، هنری و آموزشی، در فصل پنجم مقوله کارآفرینی و اشتغال، فصل ششم موضوع مسکن، فصل هفتم مقوله فرهنگ‌سازی و ارتقای آگاهی‌های عمومی و فصل هشتم حمایت‌های قضایی و تسهیلات مالیاتی مورد توجه واقع شده است.

سابقه قانونی موضوع

قوانین مختلفی در حوزه معلولین تصویب شده است. اولین قانون مصوب در خصوص معلولین در تاریخ ۱۳۳۸/۰۷/۰۸ مربوط به تصویب توصیه‌نامه بین‌المللی سازمان بین‌المللی کار (۱۹۵۵) است. ماده واحده این قانون مربوط به قبول و اجرای اصول پیشنهادی توصیه‌نامه بین‌المللی شماره ۹۹ در خصوص

تجدید تربیت آموزش حرفه‌ای معلولین است. در این قانون اصطلاح «تجدید آموزش حرفه‌ای» آن قسمت از تدابیر مستمر و هماهنگ آموزش و پرورش مجدد تعریف شده است که ایجاد امور حرفه‌ای را مانند راهنمایی حرفه‌ای - آموزش حرفه‌ای و کاربایی انتخابی به‌منظور امکان تهیه و حفظ شغل مناسب برای اشخاص معلول را، مطرح می‌کند. همچنین اصطلاح «شخص معلول» که منظور فردی است که امکان تهیه و حفظ شغل مناسب برای وی در نتیجه علت‌ها و نواقص جسمی و عقلی به میزان قابل توجهی تقلیل یافته باشد. در قانون فوق برنامه‌های مشخص و اجرایی در مورد رفاه و نوتوانی معلولین جسمی و روانی با ایجاد مراکز نوتوانی، وسایل تجدید آموزش حرفه‌ای، اصول و تدابیر مربوط به راهنمایی حرفه‌ای-آموزش حرفه‌ای، تدابیر مربوط به هدایت حرفه‌ای، تشویق کارفرمایان به مبادرت به تعلیمات حرفه‌ای، رفع مشکلاتی که مانع از استقرار رضایتبخشی معلول می‌شوند، توسعه و پیشرفت امور تجدید تربیت آموزش حرفه‌ای برای اشخاص معلول، ایجاد فرصت‌هایی مساوی با آنچه به اشخاص غیرمعلول داده می‌شود، کارگاه‌های ارتوپدی، کارگاه‌های حرفه‌ای، آموزشی و تولیدی و... مورد توجه واقع شدند.

دومین قانون مصوب درخصوص معلولین قانون تشکیل انجمن توانبخشی مصوب ۱۳۴۶/۱۱/۰۸ است. این قانون دارای یک ماده واحده و پنج تبصره است. در ماده واحده آن، دولت مکلف شده است به‌منظور تجدید فعالیت و آموزش حرف و مشاغل مناسب و تقویت روحی کسانی که به‌علت نقص عضو و یا از دست دادن قسمتی از توانایی خود قادر به انجام کار نمی‌باشند؛ انجمنی به نام انجمن توانبخشی وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی تشکیل نماید. لازم به‌ذکر است که این قانون نیز در ارتباط با موضوع اشتغال معلولین است و به سایر حوزه‌ها و چالش‌های معلولین نظری ندارد.

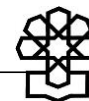
اقدام قانونی دیگر مربوط به برنامه پنجم پنج‌ساله عمرانی کشور مصوب ۱۳۵۲/۰۳/۲۳ است. در این برنامه و بازنگری آن در تاریخ ۱۳۵۴/۰۲/۲۷ بر آموزش حرفه‌ای و اشتغال و نگهداری معلولین غیرقابل توانبخشی تأکید شده است. بخش چهارم از فصل بیست و چهارم این برنامه که به تأمین و رفاه اجتماعی اختصاص دارد، به بحث ناتوانی و آسیب‌پذیری می‌پردازد که طبق این ضابطه بهبود وضع معلولین جسمی، روانی و اجتماعی از نقطه نظر جنبه‌های انسانی و حمایت‌های اجتماعی مورد توجه قرار می‌گیرد. بر این اساس یکی از برنامه‌های اصلی تأمین و رفاه اجتماعی شامل بیمه‌های اجتماعی خدمات رفاهی و توانبخشی معلولین است و هدف کلی در این برنامه تأمین قسمتی از حداقل نیازمندی‌های اساسی گروه‌هایی است که به‌دلایل محرومیت نسبی و یا ویژگی‌های اجتماعی حائز اولویت می‌باشند، که معلولین نیز مشمول این برنامه هستند.

اما اولین قانون پس از انقلاب که به مسائل افراد دارای معلولیت توجه کرد لایحه قانونی راجع به تشکیل سازمان بهزیستی کشور مصوب ۱۳۵۹/۰۳/۲۴ شورای انقلاب اسلامی بود که در یک ماده واحده و ۱۵ تبصره تصویب شد. ماده واحده این قانون اشاره دارد که در جهت تحقق مفاد اصول

بیست‌ویکم و بیست‌ونهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و به‌منظور تأمین موجبات برنامه‌ریزی، هماهنگی، نظارت و ارزشیابی و تهیه هنجارها و استانداردهای خدماتی و توسعه دامنه اجرای برنامه‌های بهزیستی در زمینه حمایت خانواده‌های بی‌سرپرست و نیازمند و ارائه خدمات مختلف به کودکان و تدارک امکانات پیشگیری و توانبخشی حرفه‌ای و اجتماعی معلولین جسمی و روانی و تجدید تربیت منحرین اجتماعی و حمایت و نگهداری از کودکان و اطفال بی‌سرپرست و معلولین غیرقابل توانبخشی و سالمندان نیازمند و آموزش نیروی انسانی خدمات بهزیستی و توانبخشی و تأمین موجبات تشویق، جلب مشارکت و فعالیت گروه‌های داوطلب و مؤسسات غیردولتی، سازمان بهزیستی کشور تشکیل می‌شود. در این قانونی یکی از وظایف سازمان بهزیستی پیشگیری از معلولیت و توانبخشی حرفه‌ای و اجتماعی معلولین جسمی و روانی و نگهداری معلولین غیرقابل توانبخشی عنوان شده است. این قانون در تبصره «۱۰» خود به اشتغال افراد معلول قابل توانبخشی توجه دارد که بر طبق آن کلیه مؤسسات دولتی و غیردولتی با بیش از ۵۰ نفر شاغل مکلف شدند بین ۲ تا ۵ درصد از کارکنان خود را از میان معلولین توانبخشی شده که قادر به انجام کارهای مورد نیاز این قبیل مؤسسات باشند، استخدام کنند و مؤسسات غیردولتی متخلف موظف شدند مبلغ معینی را که به تصویب هیئت وزیران می‌رسد به سازمان بهزیستی کشور بپردازند.

اقدام قانونی دیگر قانون الزام دولت جهت استخدام ده درصد از پرسنل مورد نیاز خود از بین جانبازان انقلاب اسلامی و بستگان شهدا مصوب ۱۳۶۴/۱۱/۰۳ است. در تبصره «۱» این قانون «دستگاه‌های ذیربط در ماده واحده مکلفند سه درصد از پرسنل مورد نیاز خود را از بین معلولین عادی در مشاغل مناسب با رعایت کلیه مقررات مربوط و با هماهنگی سازمان بهزیستی کشور تأمین نمایند»

قانون نحوه بازنشستگی جانبازان انقلاب اسلامی ایران و جنگ تحمیلی و معلولین عادی و شاغلین مشاغل سخت و زیان‌آور مصوب ۱۳۶۷/۰۹/۰۱ اقدام قانونی دیگری است که در ماده واحده خود علاوه بر جانبازان به معلولان نیز پرداخته است. براساس این قانون «کلیه وزارتخانه‌ها، شرکت‌ها، مؤسسات دولتی، شهرداری‌ها، بانک‌ها، مؤسسات و شرکت‌ها و سازمان‌هایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است می‌توانند مستخدمین معلول (اعم از جانبازان انقلاب اسلامی ایران و جنگ تحمیلی، معلولین حوادث ناشی از کار، بیماران ناشی از شرایط خاص کار و معلولین عادی) رسمی یا ثابت یا دارای عناوین مشابه خود را (بجز کارگران مشمول قانون کار) به شرط داشتن حداقل بیست سال تمام سابقه خدمت براساس درخواست کتبی آنان و تصویب شورای امور اداری و استخدامی کشور با افزودن سنوات خدمت ارفاقی که مدت آن ذیلاً برحسب نوع و درجه معلولیت و یا بیماری مشخص گردیده است، به مدت خدمات آنان بدون پرداخت کسور فقط از لحاظ احتساب حقوق بازنشستگی بازنشسته نمایند. خدمت زائد بر ۳۰ سال این افراد قابل محاسبه نبوده و در تعیین حقوق بازنشستگی

آنان آخرین حقوق قبل از بازنشستگی مبنای محاسبه قرار می‌گیرد». در بند «۲» ماده واحده فوق بیان شده است در «مورد معلولیت‌های مربوط به حوادث ناشی از کار و یا بیماری‌های ناشی از شرایط خاص کار در درجات بین ۲۰ درصد تا ۴۰ درصد نقص عضو یا اعضا و یا کاهش توانایی‌ها برای انجام کار حداقل دو و حداکثر پنج سال و درجات بین ۴۰ درصد تا آستانه از کارافتادگی کامل حداقل پنج و حداکثر هشت سال به‌تناوب درجات فوق به جمع سنوات خدمت مستخدم افزوده می‌شود». همچنین در بند «۳» این ماده واحده بیان شده است «در مورد معلولین عادی که به‌دلایل غیرناشی از کار معلول شده‌اند در درجات بین ۲۰ درصد تا ۴۰ درصد نقص عضو یا اعضا یا کاهش توانایی‌ها برای انجام کار حداقل دو و حداکثر سه و در درجات بین ۴۰ درصد تا آستانه از کارافتادگی کامل حداقل سه و حداکثر شش سال به تناسب درجات فوق به سوابق خدمت مستخدم اضافه می‌شود. شایان ذکر است که در بخش «۱» قانون اصلاح قانون نحوه بازنشستگی جانبازان انقلاب اسلامی ایران و جنگ تحمیلی و معلولین عادی و شاغلین مشاغل سخت و زیان‌آور، مصوب ۱۳۶۷، که در تاریخ ۱۳۸۳/۰۲/۲۱ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است عبارت «بجز کارگران مشمول قانون کار» را از متن ماده واحده حذف کرده است. همچنین در تبصره «۲» قانون فوق بیان شده است «مستخدמי که به استناد ماده (۷۹) قانون استخدام کشوری و مقررات مشابه آن در قوانین دستگاه‌های مذکور در این لایحه از کارافتاده می‌شوند، حداقل سه سال به سنوات خدمت آنان بدون پرداخت کسور از لحاظ بازنشستگی اضافه خواهد شد و در صورتی که با ارفاق مذکور، خدمت این قبیل افراد از پانزده سال کمتر شود مدت خدمت آنان پانزده سال منظور خواهد شد و در تبصره «۳» این قانون ذکر شده است «شاغلین مشاغل سخت و زیان‌آور که وظایف مربوط به شغل آنان باعث بروز ناراحتی‌های جسمی و روحی می‌گردد، می‌توانند با داشتن حداقل بیست سال سابقه خدمت براساس درخواست کتبی خود با حداکثر پنج سال ارفاق بازنشسته شوند».

مصوبه قانونی دیگر قانون معافیت مالیاتی کلیه مؤسسات خصوصی شاغل در امور مربوط به حمایت و توانبخشی معلولان و ارائه خدمات به عقب‌ماندگان ذهنی و همچنین انجام خدمات در شبانه‌روزی‌ها و مهدهای کودک است که در تاریخ ۱۳۷۴/۴/۱۸ تصویب شده است. مطابق ماده واحده این قانون، کلیه مؤسسات خصوصی که با مجوز سازمان بهزیستی کشور در امور مربوط به حمایت و توانبخشی معلولان و ارائه خدمات به عقب‌ماندگان ذهنی و انجام خدمات در مراکز روزانه و شبانه‌روزی‌ها، نگهداری معلولین و کودکان بی‌سرپرست را به‌عهده دارند و همچنین مهدهای کودک از پرداخت مالیات بر درآمد معاف می‌باشند مشروط بر اینکه سازمان مذکور بر درآمد و هزینه آنها نظارت داشته و مؤسسات فوق حداقل ده درصد از مددجویان خود را بدون دریافت هر گونه دستمزد به افراد معرفی شده از طرف سازمان بهزیستی اختصاص دهند.

در جزء «۵» خط‌مشی‌های اساسی قانون برنامه دوم توسعه مصوب ۱۳۷۳/۰۹/۲۰ مجلس شورای اسلامی، «تعمیم، گسترش و بهبود نظام تأمین اجتماعی به‌وسیله تأمین منابع از محل بودجه عمومی به‌منظور پرداخت مستمری به اقشار نیازمند، زنان و کودکان بی‌سرپرست و معلولین، توسعه بیمه‌های اجتماعی و قرار دادن همه اقشار مردم تحت پوشش بیمه خدمات درمانی تا آخر برنامه دوم و پرداخت سهم سرانه دولت، مطابق ضوابط قانون بیمه خدمات درمانی» مورد توجه واقع شد. همچنین در بخش سیاست‌های پرسنلی بخش دولتی به «ایجاد زمینه‌های آموزش و اشتغال معلولین و جانبازان با توجه به قابلیت و توانایی‌های آنان» اشاره شده است.

اقدام قانونی بعدی مربوط به قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مصوب ۱۳۷۹/۰۱/۱۷ مجلس شورای اسلامی است. براساس ماده (۳۸) قانون فوق، حمایت‌های بخش غیربیمه‌ای پیشگیری، توانبخشی و حمایتی برای نیازمندان، علاوه بر خدمات ویژه‌ای که در برنامه‌های بخش اشتغال، مسکن و آموزش برای گروه‌های نیازمند در نظر گرفته می‌شود مشتمل بر مواردی مانند: پیشگیری از بروز آسیب‌های اجتماعی و معلولیت‌های جسمی و روانی برای آحاد جامعه، پرداخت سرانه بیمه درمان در چارچوب نظام بیمه همگانی خدمات درمانی، فراهم آوردن تسهیلات لازم برای نگهداری افرادی که نیاز به سرپرستی و یا نگهداری دارند و فراهم آوردن زمینه بازتوانی و خوداتکایی آنان و پرداخت مستمری به نیازمندیانی که توان کار و فعالیت ندارند است. همچنین بند «ج» ماده (۱۵۲) این قانون بر معافیت دانشجویان تحت پوشش سازمان بهزیستی کشور از پرداخت شهریه به دانشگاه آزاد، مؤسسات آموزش عالی غیردولتی، پیام نور و واحدهای شبانه تأکید دارد. علاوه بر آن بند «ج» ماده (۱۹۳) نیز مقرر می‌نمود که به‌منظور ارتقای سطح کیفی و کمی خدمات توانبخشی و دسترسی آحاد مردم به این خدمات با هدف تساوای فرصت‌ها و مشارکت معلولین در جامعه مناسب‌سازی اماکن عمومی (خصوصی و دولتی) در طول برنامه سوم صورت گیرد.

اما مهمترین اقدام قانونی در خصوص معلولین که نقطه عطفی در قوانین مربوط به معلولین در ایران است مربوط به قانون جامع حمایت از حقوق معلولین است که در ۱۶ ماده و ۲۴ تبصره در تاریخ ۱۳۸۳/۰۲/۱۶ توسط مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید که با توجه به اهمیت این قانون و بررسی وجه تفاوت و تمایز لایحه جدید با قانون یاد شده مفاد آن دو در جدول ۱ مقایسه شده است.

اقدام قانونی دیگر مربوط به قانون ساختار نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی است که در راستای اجرای اصل بیست‌ونهم قانون اساسی و نیز بندهای «۲» و «۴» اصل بیست‌ویکم قانون اساسی جمهوری اسلامی و نیز ایجاد انسجام کلان در سیاست‌های رفاهی منجر به توسعه عدالت اجتماعی و حمایت از افراد کشور در برابر رویدادهای اجتماعی، اقتصادی، طبیعی و پیامدهای آنها در تاریخ ۱۳۸۳/۰۲/۲۱ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است و به مسئله معلولیت، توانبخشی و امور

رفاهی افراد دارای معلولیت هم توجه نموده است. تبصره «۱» ماده (۱) این قانون، برخورداری از تأمین اجتماعی را حق همه افراد کشور و تأمین آن را تکلیف دولت محسوب نموده است. ماده (۲) این قانون نظام جامع تأمین اجتماعی را شامل سه حوزه بیمه‌ای، حوزه حمایتی و توانبخشی و حوزه امدادی می‌داند که حوزه حمایتی و توانبخشی در ارتباط مستقیم با افراد دارای معلولیت است و همچنین براساس بند «ب» ماده (۲) قانون مذکور، حوزه حمایتی و توانبخشی شامل ارائه خدمات حمایتی و توانبخشی و اعطای یارانه و کمک‌های مالی به افراد و خانواده‌های نیازمندی می‌داند که به‌دلیل گوناگون قادر به کار نیستند و درآمد آنان تکافوی حداقل زندگی آنان را نمی‌دهد. بنابراین با توجه به تلقی برخورداری از تأمین اجتماعی به‌عنوان یک حق ناشی از دستور اصل بیست‌ونهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و بند «ب» ماده (۲) این قانون دولت مکلف است افراد دارای معلولیت و خانواده‌های آنها که عمدتاً از خانوارهای اقشار آسیب‌پذیر می‌باشند و به‌علاوه با هزینه‌های اضافی ناشی از معلولیت مواجه هستند را حمایت نماید.

اهداف و وظایف حوزه حمایتی و توانبخشی بدین شرح است:

- فراهم آوردن امکانات لازم به‌منظور بهبود وضع جسمی، ذهنی، اجتماعی و اقتصادی معلولین برای ادامه زندگی و تلاش برای تأمین استقلال و خودکفایی معلولان؛

- حمایت از افراد محروم از فرصت‌های برابر اجتماعی و آسیب‌دیدگان اجتماعی.

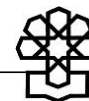
شایان ذکر است که فراهم‌سازی امکانات برای آموزش بازتوانی، ایجاد مهارت‌های شغلی خانوارهای نیازمند، تأمین خدمات پیشگیری برای جلوگیری از تشدید معلولیت، تلاش برای تأمین استقلال و خودکفایی معلولان و در یک کلام آماده‌سازی محیط اجتماعی و فضای فیزیکی متناسب با ویژگی‌ها و توانایی‌های معلولان موضوع بندهای «ح»، «ی» و «ل» ماده (۴) از نکات بارز دیگر این قانون در حمایت از حقوق معلولان است. ماده (۴) قانون ساختار نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی اهداف حوزه حمایتی و توانبخشی را بیان می‌کند. از مجموع ۱۳ بند ذکر شده تنها ۴ بند به‌طور مستقیم با توانبخشی و افراد دارای ناتوانی مرتبط است. هر چند باید پذیرفت سایر بندها نیز برای تحقق اهداف منظور شده در آن چهار بند بسیار حیاتی و ضروری است. در بندهای «ه»، «ی»، «ک» و «ل» به‌طور مشخص از رسیدگی به وضعیت معیشتی با اولویت افرادی که به‌دلیل جسمی و روانی قادر به کار نیستند، لزوم تأمین خدمات پیشگیرانه از بروز و تشدید معلولیتی و پوشش توانبخشی، فراهم نمودن امکانات برای بهبود وضع جسمی، ذهنی، اجتماعی و اقتصادی معلولان و در انتها آماده‌سازی محیط اجتماعی و فضای فیزیکی متناسب با ویژگی‌ها و توانایی‌های معلولان، پوشش توانبخشی، فراهم نمودن امکانات برای بهبود وضع جسمی، ذهنی، اجتماعی و اقتصادی معلولان و در انتها آماده‌سازی محیط اجتماعی و فضای فیزیکی متناسب با ویژگی‌ها و توانایی‌های معلولان، نام برده شده است. چنانچه این اهداف را در کنار سایر اهداف ذکر شده در این ماده که اغلب بر مبنای هدفمند کردن یارانه‌ها،

هماهنگی بین‌بخشی، تعیین خط فقر، حمایت‌های خاص از افراد، پرداخت مقرری بیکاری، تحت پوشش قرار دادن خانواده‌های بی‌سرپرست، امکان آموزش بازتوانی، مهارت‌های شغلی، حمایت از مادران و نیازمندان روستایی قرار دهیم، به اهمیت بسیار زیاد این حوزه در نظام رفاه و تأمین اجتماع پی خواهیم برد. حوزه‌ای که جمعیت انبوهی از مردم کشور را درون خود جای داده است.

اقدام قانونی دیگر مربوط به قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مصوب ۱۳۸۳/۰۶/۱۸ است. ماده (۳۰) این قانون دولت را موظف کرده است که تا پایان برنامه چهارم، مناسب‌سازی فضاهای شهری و روستایی برای جانبازان و معلولین جسمی - حرکتی و اعمال این ضوابط در اماکن و ساختمان‌های عمومی و دولتی را به پایان برساند و در بند «ج» ماده (۱۰۱) قانون مذکور نیز به توانبخشی معلولین اشاره شده است.

همچنین در قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۱۵ نیز به‌صورت پراکنده به مسائل افراد دارای معلولیت توجه شده است. براساس ماده (۳۹) قانون مذکور به‌منظور توانمندسازی افراد و گروه‌های نیازمند به‌ویژه زنان سرپرست خانوار و معلولان نیازمند با تأکید برنامه‌های اجتماع‌محور و خانواده‌محور، با استفاده از منابع بودجه عمومی دولت و کمک‌های مردمی اقداماتی توسط دولت انجام می‌شود که بندهای «ب»، «ج» و «د» این قانون به اجرای برنامه‌های توانمندسازی حداقل سالیانه ۱۰ درصد خانوارهای تحت پوشش دستگاه‌های حمایتی - به‌استثنای سالمندان و معلولین ذهنی- و خروج آنان از پوشش حمایت‌های مستقیم و تأمین حق سرانه بیمه اجتماعی زنان سرپرست خانوار نیازمند، افراد بی‌سرپرست و معلولین نیازمند در طول سال‌های اجرای برنامه و همچنین معافیت افراد تحت پوشش سازمان‌ها و نهادهای حمایتی از پرداخت هزینه‌های صدور پروانه ساختمانی، عوارض شهرداری و هزینه‌های انشعاب آب، فاضلاب، برق و گاز برای کلیه واحدهای مسکونی اختصاص‌یافته به آنها فقط برای یک بار اشاره دارند. همچنین پیرو ماده (۱۶۹) قانون مذکور، شورای عالی شهرسازی و معماری موظف است طرح‌های مناسب‌سازی ساختمان‌ها و فضاهای شهری و روستایی برای معلولین جسمی و حرکتی را بررسی، تهیه و تدوین نماید و به پیرو این، شهرداری‌ها و دهیاری‌ها موظفند براساس ضوابط و طرح‌های موضوع این بند نسبت به مناسب‌سازی معابر و فضاهای عمومی شهری و روستایی اقدام نمایند.

اقدام قانونی دیگر مربوط به قانون تصویب کنوانسیون حقوق افراد دارای معلولیت مصوب ۱۳۸۷/۹/۱۳ است. کنوانسیون حقوق معلولین (CRPD)، معاهده بین‌المللی حقوق انسان‌های سازمان ملل است که هدف آن حراست از حقوق و جایگاه معلولین است. این کنوانسیون از سنت قوانین مدنی پیروی کرده و در دیباچه آن به نقل از بیانیه وین و برنامه اقدام این اصل آمده است که «تمامی حقوق بشر جهانی، غیرقابل تقسیم، همبسته و به هم مرتبط هستند». این کنوانسیون شامل ۵۰ بند است. در

بندهای «۴» تا «۳۲»، حقوق معلولین و تعهدات دولت‌های عضو این کنوانسیون را تعریف می‌کند. حقوق مخصوص این کنوانسیون شامل حقوق مربوط به دسترسی، شامل دسترسی به تکنولوژی اطلاعات، حقوق مربوط به زیستن مستقل و پذیرفته شدن در اجتماع (بند «۱۹»)، حقوق مربوط به پویایی شخصی (بند «۲۰»)، تجهیز و بازپروری (بند «۲۶») و مشارکت در زندگی اجتماعی و سیاسی، فرهنگی، تفریحی و ورزشی (بندهای «۲۹» و «۳۰») است. به‌علاوه، اعضای کنوانسیون باید آگاهی مربوط به حقوق افراد معلول را افزایش دهند (بند «۸») و در مورد دسترسی به معابر عمومی، ساختمان‌ها و اطلاعات اطمینان حاصل کنند (بند «۹»). بندهای «۳۳-۳۹»، گزارش و نظارت کنوانسیون را توسط نهادهای ملی حقوق بشر (بند «۳۳») و کمیته حقوق معلولین (بند «۳۴») مدیریت می‌کنند. بندهای «۴۰-۵۰»، تصویب، اجرا و افزایش تبصره به کنوانسیون را مدیریت می‌کنند. همچنین بند «۴۹» ملزم می‌دارد که کنوانسیون در قالب‌های سهل‌الوصول در دسترس باشد. این کنوانسیون دارای ۸ اصل بنیادی است که عبارت از:

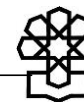
- احترام به کرامت ذاتی،
- استقلال شخصی شامل آزادی در انتخاب و استقلال افراد،
- عدم تبعیض، مشارکت و پذیرش کامل و مؤثر در جامعه،
- احترام به تفاوت‌ها و پذیرش معلولین به‌عنوان تنوع انسان و انسانیت،
- برابری فرصت‌ها و دسترسی،
- برابری بین مرد و زن،
- احترام به ظرفیت‌های شکوفاشونده کودکان معلول،
- احترام به حق کودکان معلول مبنی بر حفظ هویت است.

مقایسه لایحه حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت با قانون جامع حمایت از معلولان

در جدول زیر موارد مشابه و مزیت‌های لایحه حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت نسبت به قانون جامع حمایت از معلولان، مقایسه شده است.

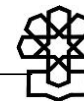
جدول ۱. مقایسه لایحه حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت با قانون جامع حمایت از معلولان

تفاوت‌ها	مفاد قانون	قانون جامع حمایت از معلولان و تاریخ تصویب	مفاد لایحه	لایحه حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت
در لایحه برای کمیسیون بررسی‌کننده وضعیت فرد دارای معلولیت بخش توانبخشی اضافه شده است. تعریف لایحه از فرد دارای معلولیت با تعاریف علمی این حوزه نزدیک‌تر و دقیق‌تر است.	منظور از معلول در این قانون به افرادی اطلاق می‌گردد که به تشخیص کمیسیون پزشکی سازمان بهزیستی بر اثر ضایعه جسمی، ذهنی، روانی یا توأم؛ اختلال مستمر و قابل توجهی در سلامت و کارآیی عمومی وی ایجاد گردد، به طوری که موجب کاهش استقلال فرد در زمینه‌های اجتماعی و اقتصادی شود.	تبصره ماده (۱) قانون جامع حمایت از حقوق معلولان، مصوب ۱۳۸۳/۰۲/۱۶ مجلس شورای اسلامی.	شخصی که براساس طبقه‌بندی‌های بین‌المللی انواع معلولیت با تأیید کمیسیون پزشکی- توانبخشی نوع و تعیین شدت معلولیت سازمان بهزیستی کشور در اثر اختلال و آسیب جسمی، حسی، ذهنی و روانی و یا توأم، با محدودیت قابل توجه و مستمر در فعالیت‌های روزمره زندگی و مشارکت اجتماعی مواجه است.	بند «الف» ماده (۱) از فصل اول - تعریف فرد دارای معلولیت
-	-	-	چگونگی تشکیل کمیسیون‌های پزشکی- توانبخشی تعیین نوع و شدت معلولیت و صدور کارت هوشمند معلولیت برای فرد دارای معلولیت، براساس آیین‌نامه‌ای خواهد بود که حداکثر سه ماه پس از تصویب این قانون، توسط وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی با همکاری وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و وزارت کشور تهیه و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد. ب) وزارت: وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی پ) سازمان: سازمان بهزیستی کشور ت) دستگاه‌های مشمول: کلیه دستگاه‌های اجرایی	تبصره ماده (۱) از فصل اول - تعریف فرد دارای معلولیت

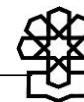
تفاوت‌ها	مفاد قانون	قانون جامع حمایت از معلولان و تاریخ تصویب	مفاد لایحه	لایحه حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت
			موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری، قوه قضائیه، قوه مقننه، مجمع تشخیص مصلحت نظام و شورای نگهبان و سازمان‌ها و مؤسسات وابسته و تابعه آنها و کلیه سازمان‌ها و شرکت‌هایی که به نحوی از انحا از بودجه عمومی کشور استفاده می‌کنند و یا قسمتی از بودجه آنها توسط دولت تأمین می‌گردد.	
-	-	-	دستگاه‌های مشمول ملزم به اجرای تکالیف مقرر در قانون جامع حمایت از حقوق معلولان و این قانون (حسب مورد) هستند.	تبصره ماده (۱) از فصل اول - تعریف فرد دارای معلولیت
در لایحه برخی مصداق‌های اماکن عمومی مشخص شده است و توجه به مناسب‌سازی معابر عمومی به صورت مجزا مورد تأکید واقع شده است و به نوعی خود شهرداری‌ها را مکلف به رعایت ضوابط در بازسازی و احداث معابر کرده است.	شهرداری‌ها موظفند از صدور پروانه احداث و یا پایان کار برای آن تعداد از ساختمان‌ها و اماکن عمومی و معابری که استانداردهای تخصصی مربوط به معلولان را رعایت نکرده باشند خودداری نمایند.	تبصره «۲» ماده (۲)، قانون جامع حمایت از حقوق معلولان، مصوب ۱۳۸۳/۰۲/۱۶ مجلس شورای اسلامی.	شهرداری‌ها مکلفند از صدور پروانه احداث، بازسازی و یا پایان کار برای ساختمان‌ها و اماکن با کاربری عمومی از جمله مجتمع‌های اداری، درمانی و آموزشی که ضوابط و استانداردهای مصوب دسترس‌پذیری افراد دارای معلولیت را رعایت نکرده باشند، خودداری و در احداث و بازسازی معابر عمومی مناسب‌سازی نمایند.	ماده (۲) از فصل دوم - مناسب‌سازی، دسترس‌پذیری و تردد و تحرک
- در لایحه مصداق‌های دسترس‌پذیری دقیق‌تر مشخص	کلیه وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی و نهادهای عمومی و	- ماده (۲) و تبصره «۱» از ماده (۲)، قانون جامع	وزارتخانه‌های راه و شهرسازی و کشور و شهرداری‌ها موظفند حسب مورد نسبت به مناسب‌سازی و	ماده (۳) از فصل دوم - مناسب‌سازی، دسترس‌پذیری و

لایحه حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت	مفاد لایحه	قانون جامع حمایت از معلولان و تاریخ تصویب	مفاد قانون	تفاوت‌ها
تردد و تحرک	دسترس‌پذیری کلیه پایانه‌ها، ایستگاه‌ها، تأسیسات سامانه‌ها و ناوگان حمل‌ونقل درون‌شهری و برون‌شهری منطبق با استانداردهای بین‌المللی دسترس‌پذیری سامانه‌های حمل‌ونقل عمومی برای دسترسی افراد دارای معلولیت اقدام و امکان بهره‌مندی این افراد از ناوگان حمل‌ونقل زمینی، دریایی و هوایی را فراهم نمایند و کارکنان خود را جهت همیاری علمی و صحیح با مسافرین دارای معلولیت، آموزش دهند.	حمایت از حقوق معلولان، مصوب ۱۳۸۳/۰۲/۱۶ مجلس شورای اسلامی.	انقلابی موظفند در طراحی، تولید و احداث ساختمان‌ها و اماکن عمومی و معابر و وسایل خدماتی به نحوی عمل نمایند که امکان دسترسی و بهره‌مندی از آنها برای معلولان همچون افراد عادی فراهم گردد.	شده است، مناسب‌سازی سامانه‌ها و ناوگان حمل‌ونقل درون‌شهری و برون‌شهری اعم از هوایی و زمینی مورد توجه واقع شده است، مقوله آموزش کارکنان سامانه‌های یاد شده جهت کمک به افراد دارای معلولیتی مورد توجه واقع شده است.
			وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی و نهادهای عمومی و انقلابی موظفند جهت دسترسی و بهره‌مندی معلولان، ساختمان‌ها و اماکن عمومی، ورزشی و تفریحی، معابر و وسایل خدماتی موجود را در چارچوب بودجه‌های مصوب سالیانه خود مناسب‌سازی نمایند.	
		تبصره ماده (۴) قانون جامع حمایت از حقوق معلولان، مصوب	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان تربیت بدنی و شهرداری‌ها موظفند کتابخانه، اماکن ورزشی، پارک و	

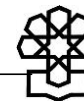
تفاوت‌ها	مفاد قانون	قانون جامع حمایت از معلولان و تاریخ تصویب	مفاد لایحه	لایحه حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت
		۱۳۸۳/۰۲/۱۶ مجلس شورای اسلامی. اماکن تفریحی خود را به نحوی احداث و تجهیز نمایند که امکان بهره‌مندی معلولان فراهم گردد.		
در لایحه ایجاد سامانه حمل‌ونقل ویژه افراد دارای معلولیت در نظر گرفته شده است.	-	-	شهرداری‌های مکلفند جهت امکان‌پذیری تردد افراد دارای معلولیت‌های شدید، سامانه‌های حمل‌ونقل ویژه افراد دارای معلولیت را با تجهیز ناوگان خودروهای مناسب‌سازی شده ایجاد نمایند. دولت مکلف است در ایجاد این سامانه‌ها به شهرداری‌های فاقد اعتبارات لازم، کمک نماید.	تبصره «۱» ماده (۳) از فصل دوم - مناسب‌سازی، دسترسی‌پذیری و تردد و تحرک
- در لایحه به امکان استفاده رایگان حمل‌ونقل عمومی غیردولتی اشاره شده است. در صورتی که در قانون قبلی استفاده از وسایل حمل‌ونقل دولتی به صورت نیم‌بها مورد توجه قرار گرفته بود.	معلولان می‌توانند در استفاده از امکانات ورزشی، تفریحی، فرهنگی و وسایل حمل‌ونقل دولتی (مترو، هواپیما، قطار) از تسهیلات نیم‌بها بهره‌مند گردند.	ماده (۴) قانون جامع حمایت از حقوق معلولان، مصوب ۱۳۸۳/۰۲/۱۶ مجلس شورای اسلامی.	استفاده افراد دارای معلولیت‌های شدید از سامانه‌های حمل‌ونقل ریلی و اتوبوسرانی درون‌شهری دولتی و عمومی غیردولتی رایگان و استفاده این افراد از سامانه‌های بیرون‌شهری ریلی، هوایی و دریایی دولتی نیم‌بهاست.	تبصره «۲» ماده (۳) از فصل دوم - مناسب‌سازی، دسترسی‌پذیری و تردد و تحرک
در لایحه خدمات توانبخشی مشمول بیمه سلامت قرار گرفته است.	سازمان بهزیستی کشور موظف است در چارچوب اعتبارات مصوب در قوانین بودجه سالیانه اقدامات ذیل را به عمل آورد:	بخش «الف» ماده (۳) قانون جامع حمایت از حقوق معلولان، مصوب ۱۳۸۳/۰۲/۱۶ مجلس	وزارت مکلف است پوشش بیمه سلامت افراد دارای معلولیت تحت پوشش سازمان را به‌گونه‌ای تأمین نماید که شامل خدمات توانبخشی-پزشکی مورد نیاز این افراد باشد.	ماده (۴) از فصل سوم - خدمات بهداشتی، درمانی و توانبخشی

لایحه حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت	مفاد لایحه	قانون جامع حمایت از معلولان و تاریخ تصویب	مفاد قانون	تفاوت‌ها
		شورای اسلامی.	الف) تأمین خدمات توانبخشی، حمایتی، آموزشی و حرفه‌آموزی مورد نیاز معلولان با مشارکت خانواده‌های معلولان و همکاری بخش غیردولتی (خصوصی، تعاونی، خیریه) و پرداخت یارانه (کمک هزینه) به مراکز غیردولتی و خانواده‌ها.	
ماده (۵) از فصل سوم - خدمات بهداشتی، درمانی و توانبخشی	سازمان مکلف است با اولویت حمایت از نگهداری و مراقبت از افراد دارای معلولیت به‌ویژه افراد دارای معلولیت‌های اعصاب و روان، کم‌توان ذهنی، جسمی - حرکتی شدید و افراد دچار معلولیت‌های چندگانه در کانون خانواده از طریق ارائه خدمات آموزشی و مشاوره‌ای به خانواده‌ها به‌منظور همیاری صحیح آنان با افراد دارای معلولیت و پرداخت حق پرستاری یا مددکاری به سرپرست، همسر یا قیم این افراد، خدمات مراقبتی و نگهداری از افراد دارای معلولیت را از طریق مراکز وابسته به خود یا حمایت از مراکز بخش غیردولتی (خصوصی، تعاونی، خیریه و تشکل‌های مردم‌نهاد) تأمین نماید.	ماده (۲) آیین‌نامه برقراری حق پرستاری برای حمایت و نگهداری از معلولین دارای ضایعه نخاعی، ۱۳۸۵/۰۵/۲۹ هیئت وزیران	سازمان بهزیستی کشور مکلف است به‌منظور حمایت و نگهداری معلولان دارای ضایعات نخاعی نیازمند در خانواده نسبت به پیش‌بینی و پرداخت حق پرستاری آنان از محل اعتبارات مصوب برنامه توانبخشی سازمان یادشده مندرج در قوانین بودجه سنواتی اقدام نماید.	- در لایحه ارائه خدمات به افراد دارای معلولیت شدید در خانواده و همچنین پرداخت حق پرستاری مورد توجه بیشتری واقع شده است. در صورتی که در قانون قبلی به حق پرستاری اشاره نشده است.
		ماده (۳) قانون جامع حمایت از حقوق	الف) تأمین خدمات توانبخشی، حمایتی، آموزشی و حرفه‌آموزی مورد نیاز معلولان	

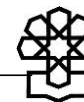
تفاوت‌ها	مفاد قانون	قانون جامع حمایت از معلولان و تاریخ تصویب	مفاد لایحه	لایحه حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت
	با مشارکت خانواده‌های معلولان و همکاری بخش غیردولتی (خصوصی، تعاونی، خیریه) و پرداخت یارانه (کمک‌هزینه) به مراکز غیردولتی و خانواده‌ها.	معلولان مصوب ۱۳۸۳/۰۲/۱۶ مجلس شورای اسلامی.		
	تأمین بخشی از منابع مالی مورد نیاز واحدهای غیردولتی به صورت وجوه اداره شده و کمک بلاعوض. پرداخت بخشی از هزینه سرانه نگهداری و مراقبت در واحدهای غیردولتی و خانواده‌های دارای بیمار روانی مزمن.	ماده (۹) آیین‌نامه اجرایی جزء «۵» بند «الف» ماده (۱۹۲) قانون برنامه سوم توسعه بیماران روانی و مزمن مصوب ۱۳۸۰/۰۲/۰۵ هیئت وزیران		
	تبصره «۱» به خانواده‌های نیازمند دارای بیماران روانی مزمن که بنا به تشخیص کمیسیون پزشکی موضوع تبصره «۱» ماده (۱) این آیین‌نامه امکان درمان و بازتوانی آنها در میان خانواده وجود دارد، یارانه‌ای با تأیید اداره بهداشتی شهرستان حداکثر معادل (۷۵ درصد) هزینه سرانه ماهیانه بخش غیردولتی براساس قانون ضوابط پرداخت کمک و یا			

تفاوت‌ها	مفاد قانون	قانون جامع حمایت از معلولان و تاریخ تصویب	مفاد لایحه	لایحه حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت
	اعانه به افراد و مؤسسات غیردولتی موضوع ماده (۷۱) قانون محاسبات عمومی کشور- مصوب ۱۳۷۸ - از محل اعتبارات مصوب پرداخت خواهد شد.			
	میزان کمک‌هزینه (یارانه) پرداختی سازمان بهزیستی کشور به مراکز غیردولتی (روزانه و شبانه‌روزی) بابت نگهداری، خدمات توانبخشی و آموزشی و حرفه‌آموزی معلولان همه ساله با در نظر گرفتن نرخ تمام شده خدمات و تورم سالیانه مشترکاً توسط سازمان بهزیستی کشور و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارت بازرگانی تهیه و قبل از خردادماه هر سال به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.	ماده (۱۰) قانون جامع حمایت از حقوق معلولان مصوب ۱۳۸۳/۰۲/۱۶ مجلس شورای اسلامی.	میزان کمک‌هزینه بابت پرداخت حق پرستاری یا مددکاری موضوع این ماده، متناسب با نوع و شدت معلولیت فرد دارای معلولیت، تعداد این افراد در هر خانواده و براساس هزینه‌های متعارف نگهداری و مراقبت از افراد دارای معلولیت و متناسب با نرخ تورم سالیانه و میزان کمک‌هزینه پرداختی به مراکز بخش غیردولتی هر ساله با در نظر گرفتن نرخ تمام شده خدمات و نرخ تورم سالیانه توسط وزارت با همکاری سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تهیه و به توصیب هیئت وزیران می‌رسد.	تبصره «۱» ماده (۵) از فصل سوم - خدمات بهداشتی، درمانی و توانبخشی
	میزان ماهیانه حق پرستاری موضوع این ماده از سقف هزینه سرانه نگهداری معلولین در مراکز ضایعات نخاعی بیشتر نخواهد بود.	تبصره «۲» آیین‌نامه برقراری حق پرستاری برای حمایت و نگهداری از معلولین دارای ضایعه نخاعی، ۱۳۸۵/۰۵/۲۹ هیئت وزیران		

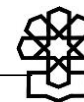
تفاوت‌ها	مفاد قانون	قانون جامع حمایت از معلولان و تاریخ تصویب	مفاد لایحه	لایحه حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت
در لایحه امکان شناسایی سالمندان به‌عنوان فرد دارای معلولیت لحاظ شده است.	ماده (۶) - سازمان بهزیستی کشور مجاز است مبالغی را به‌شرح ذیل به‌عنوان یارانه حق مراقبت و نگهداری سالمند در مراکز توانبخشی و نگهداری و منازل به صاحبان مراکز مذکور در بخش غیردولتی و خانواده‌ها و دیگر افراد مراقبت‌کننده پرداخت و به نحوه هزینه‌کرد آن نظارت نماید: الف) جهت مراقبت و نگهداری هر یک از سالمندان نیازمند در مراکز توانبخشی و نگهداری غیردولتی تا ۷۵ درصد هزینه سرانه تمام شده برای نگهداری سالمند در بخش دولتی. ب) جهت مراقبت و نگهداری هر یک از سالمندان نیازمند در خانواده سالمند و یا منازل افراد واجد شرایط تا ۴۰ درصد هزینه سرانه تمام شده برای نگهداری سالمند در بخش دولتی.	بندهای «الف» و «ب» ماده (۶) آیین‌نامه اجرایی جزء «۵» بند «الف» ماده (۱۹۲) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۳/۰۱/۲۶ هیئت وزیران	خدمات و کمک‌هزینه موضوع این ماده و تبصره «۱» به سالمندان نیازمندی که به تشخیص سازمان در آستانه معلولیت قرار می‌گیرند نیز تسری می‌یابد.	تبصره «۲» ماده (۵) از فصل سوم - خدمات بهداشتی، درمانی و توانبخشی
در لایحه برخلاف قانون قبلی که استفاده معلولین از مراکز، تأسیسات و خدمات ورزشی	معلولان می‌توانند در استفاده از امکانات ورزشی، تفریحی، فرهنگی و وسایل حمل‌ونقل دولتی (مترو، هواپیما، قطار)	ماده (۴) قانون جامع حمایت از حقوق معلولان، مصوب	استفاده افراد دارای معلولیت از مراکز، تأسیسات و خدمات ورزشی دولتی و شهرداری‌های کشور با اولویت کارکنان متبوع، رایگان است.	ماده (۶) از فصل چهارم - امور ورزشی، فرهنگی، هنری و

تفاوت‌ها	مفاد قانون	قانون جامع حمایت از معلولان و تاریخ تصویب	مفاد لایحه	لایحه حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت
دولتی و شهرداری نیم‌بها بود؛ رایگان شده است.	از تسهیلات نیم‌بها بهره‌مند گردند.	۱۳۸۳/۰۲/۱۶ مجلس شورای اسلامی.		آموزشی
در لایحه امکان استفاده از آموزش رایگان در مراکز آموزش عالی غیردولتی لحاظ شده است.	معلولان نیازمند واجد شرایط در سنین مختلف می‌توانند با معرفی سازمان بهزیستی کشور از آموزش رایگان در واحدهای آموزشی تابعه وزارتخانه‌های آموزش و پرورش، علوم، تحقیقات و فناوری، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و دیگر دستگاه‌های دولتی و نیز دانشگاه آزاد اسلامی، بهره‌مند گردند.	ماده (۸) قانون جامع حمایت از حقوق معلولان، مصوب ۱۳۸۳/۰۲/۱۶ مجلس شورای اسلامی.	افراد دارای معلولیت نیازمند واجد شرایط در سنین مختلف می‌توانند با معرفی سازمان از آموزش عالی رایگان در واحدهای آموزشی تابعه وزارتخانه‌های آموزش و پرورش، علوم تحقیقات و فناوری، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و دیگر دستگاه‌های دولتی و نیز دانشگاه آزاد اسلامی و سایر مراکز آموزش عالی غیردولتی بهره‌مند گردند.	ماده (۷) از فصل چهارم - امور ورزشی، فرهنگی، هنری و آموزشی
			آیین‌نامه اجرایی این ماده توسط وزارت علوم، تحقیقات و فناوری با همکاری وزارت، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، دانشگاه آزاد اسلامی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تهیه و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.	تبصره ماده (۷) از فصل چهارم - امور ورزشی، فرهنگی، هنری و آموزشی
در لایحه اولاً متولی ایجاد صندوق فرصت‌های شغلی وزارت کار، رفاه و تأمین اجتماعی مشخص شده است در صورتی که در قانون قبلی این تولید به	سازمان بهزیستی کشور مجاز است در قالب اعتبارات مصوب خود، صندوق فرصت‌های شغلی معلولان و مددجویان بهزیستی را ایجاد و اساسنامه آن را به تصویب هیئت وزیران برساند.	تبصره «۳» ماده (۷) قانون جامع حمایت از حقوق معلولان، مصوب ۱۳۸۳/۰۲/۱۶ مجلس شورای اسلامی.	وزارت مکلف است در قالب اعتبارات مصوب سازمان، صندوق فرصت‌های شغلی معلولان و مددجویان بهزیستی را ایجاد و اساسنامه آن را ظرف سه ماه پس از ابلاغ این قانون به تصویب هیئت وزیران برساند.	ماده (۸) فصل پنجم - کار آفرینی و اشتغال

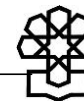
تفاوت‌ها	مفاد قانون	قانون جامع حمایت از معلولان و تاریخ تصویب	مفاد لایحه	لایحه حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت
سازمان بهزیستی واگذار شده بود. - در لایحه تشکیل این صندوق تکلیف شده است در حالی که در قانون قبلی سازمان بهزیستی مجاز به تشکیل صندوق شده است.				
در لایحه علاوه بر پرداخت حق بیمه به کارفرمایانی که به استخدام افراد دارای معلولیت می‌پردازند یارانه حقوق و دستمزد پرداخت خواهد شد.	ب) تأمین حق بیمه سهم کارفرما توسط سازمان بهزیستی کشور و پرداخت آن به کارفرمایانی که افراد معلول را به کار می‌گیرند. ج) پرداخت تسهیلات اعتباری به واحدهای تولیدی، خدماتی، عمرانی و صنفی و کارگاه‌های تولیدی حمایتی در مقابل اشتغال افراد معلول به میزانی که در قوانین بودجه سالانه مشخص می‌گردد.	ماده (۷) قانون جامع حمایت از حقوق معلولان، مصوب ۱۳۸۳/۰۲/۱۶ مجلس شورای اسلامی.	کارفرمایان بخش غیردولتی که افراد دارای معلولیت جویای کار را در مراکز کسب‌وکار خود استخدام کنند با رعایت شرایط زیر از یارانه حقوق و دستمزد افراد دارای معلولیت شاغل استفاده خواهند کرد: ۱. مدت قرارداد استخدامی کارفرما با فرد دارای معلولیت شاغل حداقل یک سال باشد. ۲. حقوق و دستمزد فرد دارای معلولیت شاغل براساس مصوبات شورای عالی کار و سایر قوانین و مقررات مربوط به طور کامل از سوی کارفرما پرداخت شود. ۳. سایر مزایای قانونی تصریح شده در قانون کار (مزایای رفاهی کارگران) به فرد دارای معلولیت شاغل پرداخت شود.	ماده (۹) فصل پنجم - کارآفرینی و اشتغال

تفاوت‌ها	مفاد قانون	قانون جامع حمایت از معلولان و تاریخ تصویب	مفاد لایحه	لایحه حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت
-	-	-	منظور از فرد معلول جویای کار در این قانون، فرد معلولی است که توانایی انجام کار داشته و مهارت‌ها و آموزش‌های لازم برای اشتغال را کسب نموده باشد.	تبصره «۱» ماده (۹) فصل پنجم- کارآفرینی و اشتغال
-	-	-	منظور از یارانه حقوق و دستمزد عبارت است از پرداخت حداکثر ۵۰ درصد حقوق و دستمزد ماهیانه فرد دارای معلولیت شاغل با توجه به نوع معلولیت از محل برنامه اعتباراتی که ذیل ردیف وزارت در قوانین بودجه سنواتی درج می‌گردد.	تبصره «۲» ماده (۹) فصل پنجم- کارآفرینی و اشتغال
-	-	-	یارانه حقوق و دستمزد برای هر فرد دارای معلولیت شاغل در بخش مزدگیری غیردولتی تا ۵ سال قابل پرداخت می‌باشد.	تبصره «۳» ماده (۹) فصل پنجم- کارآفرینی و اشتغال
-	-	-	آیین‌نامه اجرایی این ماده ظرف سه ماه پس از تصویب این قانون توسط وزارت تهیه و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.	تبصره «۴» ماده (۹) فصل پنجم- کارآفرینی و اشتغال
در لایحه معاف شدن افراد دارای معلولیتی که به‌صورت خوداشتغالی یا در کارگاه‌های اشتغال خانگی مشغول به کار	ب) تأمین حق بیمه سهم کارفرما توسط سازمان بهزیستی کشور و پرداخت آن به کارفرمایانی که افراد معلول را به کار می‌گیرند.	ماده (۷) قانون جامع حمایت از حقوق معلولان، مصوب ۱۳۸۳/۰۲/۱۶ مجلس	کارفرمایانی که در مراکز کسب و کار خود، افراد دارای معلولیت جویای کار را استخدام نمایند، مشروط بر آن‌که مدت قرارداد استخدامی آنان با فرد دارای معلولیت شاغل حداقل یک سال باشد، با توجه	ماده (۱۰) فصل پنجم- کارآفرینی و اشتغال

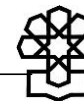
تفاوت‌ها	مفاد قانون	قانون جامع حمایت از معلولان و تاریخ تصویب	مفاد لایحه	لایحه حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت
می‌باشند از حق بیمه سهم کارفرما یا خویش فرما لحاظ شده است در حالی که در قوانین قبلی اشاره‌ای به آن نشده است - در لایحه دولت به عنوان منبع تأمین مالی مشخص شده است امام در قانون قبلی سازمان بهزیستی. مضاف بر آن در قانون قبلی به لحاظ شدن تسهیلات خوداشتغالی در بودجه اشاره شده است. ضمن آنکه در لایحه جدید تسهیلات خوداشتغالی حذف شده است.	د) پرداخت تسهیلات اعتباری خود اشتغالی (وجوه اداره شده) به افراد معلول به میزانی که در قوانین بودجه سالیانه مشخص می‌گردد.	شورای اسلامی.	به تعداد افراد دارای معلولیتی که استخدام کرده‌اند از پرداخت حق بیمه سهم کارفرمایی در قبال افراد دارای معلولیت جذب شده معافند، همچنین افراد دارای معلولیتی که به صورت خوداشتغالی یا در کارگاه‌های اشتغال خانگی مشغول به کار می‌باشند حسب مورد از پرداخت حق بیمه سهم کارفرما یا خویش فرما معاف می‌شوند؛ حق بیمه سهم کارفرمایی یا خویش فرمایی این گونه افراد توسط دولت تأمین و پرداخت خواهد شد.	
-	-	-	- آیین نامه اجرایی این ماده توسط وزارت با همکاری سازمان مدیریت و برنامه ریزی شورا تهیه و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.	تبصره ماده (۱۰) فصل پنجم- کار آفرینی و اشتغال
در لایحه سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای را مکلف به جلب مشارکت بخش غیردولتی است در حالی که در قانون قبلی به	سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور موظف است آموزش‌های لازم فنی و حرفه‌ای را متناسب با بازار کار برای معلولان به صورت رایگان و تلفیقی تأمین	تبصره «۴» ماده (۷) قانون جامع حمایت از حقوق معلولان، مصوب ۱۳۸۳/۰۲/۱۶ جلس	سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور مکلف است رأساً با جلب مشارکت بخش غیردولتی، اقدام به پذیرش کارآموزان دارای معلولیت نموده و از طریق مناسب‌سازی و توسعه مراکز موجود و یا تأسیس	ماده (۱۱) فصل پنجم- کار آفرینی و اشتغال

لایحه حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت	مفاد لایحه	قانون جامع حمایت از معلولان و تاریخ تصویب	مفاد قانون	تفاوت‌ها
	آموزشگاه‌ها و مراکز آموزش مهارت‌های فنی و حرفه‌ای افراد دارای معلولیت اقدام نموده و ضمن ارائه حمایت‌های لازم و تأمین تجهیزات تخصصی مهارت‌آموزی متناسب با شرایط کارآموزان دارای معلولیت، یارانه آموزش این افراد را در بودجه سنواتی خود منظور و پرداخت نماید. همچنین این سازمان مکلف است به منظور تأمین کیفیت و بازدهی مطلوب آموزش‌های فنی و حرفه‌ای افراد دارای معلولیت، با اخذ مشاوره‌های تخصصی سازمان و سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور استانداردها و نظام‌نامه جامع آموزش مهارت‌های فنی و حرفه‌ای کارآموزان دارای معلولیت را تدوین و به مراکز موضوع این ماده ابلاغ نماید.	شورای اسلامی.	نماید.	بخش غیردولتی اشاره نشده است. لایحه سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای را مکلف به تأمین یارانه آموزش افراد معلول نموده است. لایحه سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای را مکلف به توسعه مراکز یا تأسیس آموزشگاه‌ها و مراکز آموزش مهارت‌های فنی و حرفه‌ای افراد دارای معلولیت نموده است. در لایحه سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای مکلف به تدوین استانداردها و نظام‌نامه جامع آموزش مهارت‌های فنی و حرفه‌ای کارآموزان دارای معلولیت شده است.
ماده (۱۲) از فصل ششم- مسکن	وزارت راه و شهرسازی و سایر دستگاه‌های مربوط مکلفند متناسب با ارائه تسهیلات و اقدامات حمایتی از سازندگان واحدهای مسکونی اعم از انبوه‌سازان، تعاونی‌ها و بخش خصوصی، تعهد لازم برای	ماده (۹) قانون جامع حمایت از حقوق معلولان، مصوب ۱۳۸۳/۰۲/۱۶ مجلس	وزارت مسکن و شهرسازی، بانک مسکن و بنیاد مسکن انقلاب اسلامی موظفند حداقل ده درصد (۱۰٪) از واحدهای مسکونی احداثی استیجاری و ارزان قیمت	در قانون قبلی تأمین مسکن ارزان قیمت برای معلول وظیفه سازمان مسکن بوده است ولی در لایحه این وظیفه به وزارت راه و

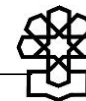
تفاوت‌ها	مفاد قانون	قانون جامع حمایت از معلولان و تاریخ تصویب	مفاد لایحه	لایحه حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت
شهرسازی و سایر دستگاه‌های مربوط واگذار شده است و ضمن آنکه انبوه‌سازان بخش تعاونی و خصوصی هم با ارائه تسهیلات و حمایت از آنها مشارکت داده شده‌اند. در لایحه اولویت برخورداری به زوج‌های معلول داده شده است. در لایحه به مقوله مناسب‌سازی مسکن تأکید شده است.	خود را به معلولان نیازمند فاقد مسکن اختصاص داده و با معرفی سازمان بهزیستی کشور در اختیار آنان قرار دهند.	شورای اسلامی.	اختصاص حداقل (۱۰ درصد) واحدهای مسکونی احداثی به افراد دارای معلولیت فاقد مسکن (با اولویت زوج‌های دارای معلولیت) به‌صورت ارزان‌قیمت و مناسب‌سازی شده با معرفی سازمان را توسط سازندگان مذکور اخذ و بر اجرای آن نظارت نمایند.	
در لایحه تأمین منابع مالی بانک مسکن با نرخ سود ترجیحی و به‌صورت بلندمدت مشخص شده است ولی در قانون قبلی از طریق تسهیلات اعتباری پارانه‌دار است.	سیستم بانکی کشور مکلف است، تسهیلات اعتباری پارانه‌دار مورد نیاز احداث و خرید مسکن معلولان را تأمین و به معلولان یا تعاونی‌های آنها و یا مؤسسات خیریه‌ای که برای معلولان، مسکن احداث می‌نمایند پرداخت کند.	تبصره «۱» ماده (۹) قانون جامع حمایت از حقوق معلولان، مصوب ۱۳۸۳/۰۲/۱۶ مجلس شورای اسلامی.	نظام بانکی کشور مکلف است تسهیلات اعتباری بلندمدت مسکن حمایتی موضوع این ماده را برای یک بار با نرخ سود ترجیحی تأمین و به افراد دارای معلولیت تحت پوشش سازمان و یا تعاونی‌ها و مؤسسات خیریه مورد تأیید سازمان اختصاص دهد.	تبصره «۱» ماده (۱۲) از فصل ششم- مسکن
-	-	-	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور اعتبار مورد نیاز جهت پرداخت مابه‌التفاوت نرخ سود ۴ درصد و نرخ سود مصوب سیستم بانکی را براساس مطالبه سالیانه بانک مرکزی در قانون بودجه سالانه منظور خواهد نمود.	تبصره «۲» ماده (۱۲) از فصل ششم- مسکن

تفاوت‌ها	مفاد قانون	قانون جامع حمایت از معلولان و تاریخ تصویب	مفاد لایحه	لایحه حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت
	سازمان ملی زمین و مسکن موظف است زمین مورد نیاز احداث واحدهای مسکونی افراد معلول فاقد مسکن را به نرخ کارشناسی تهیه و در اختیار افراد مذکور و یا تعاونی‌ها و مؤسسات خیریه‌ای که برای آنان مسکن احداث می‌نمایند قرار دهد.	تبصره «۲» ماده (۹) قانون جامع حمایت از حقوق معلولان، مصوب ۱۳۸۳/۰۲/۱۶ مجلس شورای اسلامی.	سازمان ملی زمین و مسکن موظف است زمین مورد نیاز احداث واحدهای مسکونی افراد دارای معلولیت فاقد مسکن را به صورت اجاره بلندمدت (۹۹ ساله) تهیه و در اختیار افراد مذکور و یا تعاونی‌ها و مؤسسات خیریه‌ای که برای آنان مسکن احداث می‌نمایند، قرار دهد.	ماده (۱۳) از فصل ششم- مسکن
در لایحه معلولین از پرداخت حق انشعابات آب، برق، گاز و دفع فاضلاب معاف شده‌اند در حالی که در قوانین قبلی به این موارد اشاره‌ای نشده است.	معلولان از پرداخت هزینه‌های صدور پروانه ساختمانی، آماده‌سازی زمین و عوارض نوسازی معاف می‌گردند.	تبصره «۳» ماده (۹) قانون جامع حمایت از حقوق معلولان، مصوب ۱۳۸۳/۰۲/۱۶ مجلس شورای اسلامی.	افراد دارای معلولیت از پرداخت هزینه‌های صدور پروانه ساختمانی، آماده‌سازی زمین، عوارض نوسازی و همچنین حق انشعابات آب، برق، گاز و دفع فاضلاب منطبق با الگوی مسکن مصوب شهری یا منطقه معاف می‌باشند.	ماده (۱۴) از فصل ششم- مسکن
-	-	-	استفاده از تسهیلات موضوع این ماده صرفاً برای یک بار مجاز است.	تبصره «۱» ماده (۱۴) از فصل ششم- مسکن
-	-	-	وزارت و سایر دستگاه‌های اجرایی ذیربط موظفند اعتبار مورد نیاز موضوع این ماده را هر ساله به سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور اعلام نمایند، تا در لوایح بودجه سالیانه پیش‌بینی شود.	تبصره «۲» ماده (۱۴) از فصل ششم- مسکن

تفاوت‌ها	مفاد قانون	قانون جامع حمایت از معلولان و تاریخ تصویب	مفاد لایحه	لایحه حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت
فراهم شدن امکان نمایش تیزرهای آموزشی به صورت رایگان در لایحه	-	-	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان تبلیغات اسلامی، شهرداری‌ها و سایر سازمان‌ها و نهادهای دارنده سالن‌های نمایش فیلم، مکلفند بدون اخذ هزینه امکان نمایش تیزرهای آموزشی مورد تأیید سازمان در خصوص حقوق افراد دارای معلولیت و چگونگی تعامل با این افراد را فراهم آورند.	ماده (۱۵) از فصل هفتم - فرهنگ سازی و ارتقای آگاهی‌های عمومی
در لایحه به موارد زیر توجه شده است: - افزایش زمان برنامه‌ها اختصاص یافته به معلولین در صدا و سیما از ۲ ساعت به ۵ ساعت. - توجه به زیرنویسی فیلم‌ها و برنامه‌های شبکه‌های مختلف در لایحه - توجه به استفاده از رابط ناشنویان در لایحه - توجه به بخش توصیف شنیداری فیلم‌ها جهت افراد نابینا در قانون قبلی به تولید	سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و بنیاد شهید و امور ایثارگران موظفند با هماهنگی سازمان بهزیستی کشور نسبت به تولید و پخش برنامه‌های آموزشی در رسانه‌های عمومی (ملی و استانی) برای ارتقای آگاهی عمومی در زمینه مناسب سازی برای افراد دارای معلولیت اقدام نمایند.	ماده (۷) آیین‌نامه اجرایی ماده (۲) قانون جامع حمایت از حقوق معلولان، مصوب هیئت ۱۳۸۴/۰۳/۰۹ وزیران	سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران مکلف است حداقل ۵ ساعت از برنامه‌های خود را در هفته در زمان مناسب به برنامه‌های سازمان و آشنایی مردم با توانمندی‌های افراد دارای معلولیت اختصاص دهد و نسبت به زیرنویسی فیلم‌ها و برنامه‌های شبکه‌های مختلف سیما، استفاده از رابط ناشنویان و نیز پخش توصیف شنیداری فیلم‌ها جهت افراد نابینا اقدام نمایند.	ماده (۱۶) از فصل هفتم - فرهنگ سازی و ارتقای آگاهی‌های عمومی

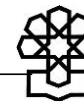
تفاوت‌ها	مفاد قانون	قانون جامع حمایت از معلولان و تاریخ تصویب	مفاد لایحه	لایحه حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت
برنامه‌های آموزشی برای معلولین اشاره شده است اما در لایحه بدان توجهی نشده است.				
	سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران موظف است حداقل دو ساعت از برنامه‌های خود را در هر هفته در زمان مناسب به برنامه‌های سازمان بهزیستی کشور و آشنایی مردم با توانمندی‌های معلولین اختصاص دهد.	ماده (۱۲) قانون جامع حمایت از حقوق معلولان، مصوب ۱۳۸۳/۰۲/۱۶ مجلس شورای اسلامی.		
در لایحه برخلاف قانون نصب قیّم را فقط برای افراد کم‌توان ذهنی و مبتلایان به بیماری‌های روانی مزمن در نظر گرفته است در حالی که در قانون قبلی قیّمیت را برای تمامی افراد معلول در نظر گرفته است.	سازمان بهزیستی کشور موظف است با ایجاد سازوکار مناسب، نسبت به قیّمیت افراد معلول اقدام نماید، دادگاه‌ها موظفند در نصب یا عزل قیّم افراد معلول صرفاً از طریق سازمان مذکور عمل و مبادرت به صدور حکم نمایند.	ماده (۱۳) قانون جامع حمایت از حقوق معلولان، مصوب ۱۳۸۳/۰۲/۱۶ مجلس شورای اسلامی.	مراجع قضایی مکلفند هنگام نصب قیّم برای افراد کم‌توان ذهنی و مبتلایان به بیماری‌های روانی مزمن نظر سازمان را اخذ کنند. در مواردی که فرد واجد شرایطی برای پذیرش قیّمیت وجود نداشته باشد یا این سمت را نپذیرد داده مکلف است سازمان را به‌عنوان قیّم تعیین کند.	ماده (۱۷) از فصل هشتم - حمایت‌های قضایی و تسهیلات مالیاتی
در لایحه بهزیستی مکلف به حضور در دادگاه و پذیرفتن نمایندگی در صورت درخواست فرد معلول است در حالی که در	- سازمان بهزیستی کشور موظف است جهت دفاع از حقوق افراد معلول، در محاکم قضایی وکیل تعیین نموده و به دادگاه مربوطه معرفی کند.	تبصره‌های «۱» و «۲» ماده (۱۳)	سازمان مکلف است حسب درخواست فرد دارای معلولیت یا قیّم وی (حسب مورد)، در پرونده‌هایی که حق فرد دارای معلولیت به‌دلیل معلولیت (به تشخیص سازمان یاد شده) مورد تعرض قرار گرفته	ماده (۱۸) از فصل هشتم - حمایت‌های قضایی و تسهیلات مالیاتی

تفاوت‌ها	مفاد قانون	قانون جامع حمایت از معلولان و تاریخ تصویب	مفاد لایحه	لایحه حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت
	قوانین قبلی سازمان بهزیستی مجاز به نمایندگی افراد معلول بود.	- سازمان بهزیستی کشور مجاز است در موارد ضروری جهت جلوگیری از تضییع حقوق معلولان بی‌سرپرست به نمایندگی از آنها در دادگاه‌ها طرح دعوا و دادخواهی نماید.		یا چنین ادعای مطرح است، در دادگاه مربوط شرکت نموده و به‌عنوان نماینده فرد دارای معلولیت با رعایت ماده (۳۲) قانون آیین دادرسی مدنی محسوب می‌شود.
توجه لایحه به تعمیم وکیل معاضدتی به کلیه پرونده‌های مطروحه معلولین در دادگاه	معارضدتی به کلیه پرونده‌های مطروحه معلولین در دادگاه	کانون‌های وکلای دادگستری در سراسر کشور و نیز مرکز امور مشاوران حقوقی، وکلا و کارشناسان قوه قضائیه موظفند حسب درخواست سازمان بهزیستی کشور و ادارات تابعه آن در سراسر کشور نسبت به تعیین وکیل معاضدتی مورد نیاز افراد معلول اقدام نمایند.	تبصره «۱» ماده (۸) آیین‌نامه اجرایی ماده (۱۳) قانون جامع حمایت از حقوق معلولان، مصوب هیئت وزیران ۱۳۸۳/۱۱/۰۵	ماده (۱۹) از فصل هشتم- حمایت‌های قضایی و تسهیلات مالیاتی
در لایحه مصادیق هزینه‌های مؤدیان مالیاتی در زمینه کمک به معلولان که و مشمول معافیت مالیاتی می‌شود گسترده‌تر شده است.	مؤدیان مالیاتی می‌توانند از طریق سازمان بهزیستی کشور و با نظارت آن جهت احداث مراکز توانبخشی، درمانی و حرفه‌آموزی و مسکن مورد نیاز افراد معلول اقدام نمایند. گواهی هزینه مؤدیان مالیاتی در موارد فوق که به تأیید سازمان بهزیستی کشور رسیده باشد به‌عنوان هزینه قابل قبول مالیاتی آنان	ماده (۱۴)، قانون جامع حمایت از حقوق معلولان، مصوب ۱۳۸۳/۰۲/۱۶ مجلس شورای اسلامی.	۱۰۰ درصد وجوهی که توسط اشخاص حقیقی و حقوقی در جهت احداث و تجهیز و توسعه و مناسب‌سازی مراکز توانبخشی، نگهداری و مراقبتی، حرفه‌آموزی، آموزشی، کارآفرینی، رفاهی و مسکن مورد نیاز افراد دارای معلولیت به اشخاص حقوقی که به‌صورت غیردولتی اداره می‌شوند و مجوز فعالیت از سازمان را کسب نموده‌اند، پرداخت می‌شود، طبق دستورالعملی که با رعایت مواد قانونی مربوط	ماده (۲۰) از فصل هشتم- حمایت‌های قضایی و تسهیلات مالیاتی

تفاوت‌ها	مفاد قانون	قانون جامع حمایت از معلولان و تاریخ تصویب	مفاد لایحه	لایحه حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت
	تلقى می‌گردد.		مشترکاً توسط سازمان و سازمان امور مالیاتی کشور تهیه و به تصویب وزیر امور اقتصادی و دارایی می‌رسد، از درآمد مشمول مالیات عملکرد سال پرداخت منبعی که مودی مربوط انتخاب خواهد کرد، قابل کسر می‌باشد.	
	صدد درصد (۱۰۰٪) کم‌کها و مشارکت‌های نقدی و بلاعوض کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی به سازمان بهزیستی کشور که جهت احداث مراکز توانبخشی، درمانی و حرفه‌آموزی و تأمین مسکن متناسب با نیاز افراد معلول پرداخت می‌گردد به‌عنوان هزینه قابل قبول مالیاتی عملکرد سال پرداخت منبعی که مؤدی انتخاب می‌نماید تلقی می‌گردد.	ماده (۱) آیین‌نامه اجرایی ماده (۱۴) قانون جامع حمایت از حقوق معلولان، مصوب هیئت ۱۳۸۵/۰۲/۳۱ وزیران		

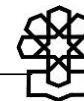
در جدول زیر به مفادی از قانون جامع حمایت از حقوق معلولین که در لایحه حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت بدان توجه نشده؛ اشاره شده است.

جدول ۲. مواردی از قانون جامع حمایت از حقوق معلولین که در لایحه لحاظ نشده است

مواد قانونی	مفاد قانون	احکام قانونی
تبصره «۳» ماده (۲)	سازمان بهزیستی کشور مجاز است بر امر مناسب‌سازی ساختمان‌ها و اماکن دولتی و عمومی دستگاه‌های مذکور در ماده فوق نظارت و گزارشات اقدامات آنها را درخواست نماید.	- نظارت بهزیستی بر مناسب‌سازی ساختمان‌ها و اماکن دولتی - نظارت بهزیستی بر مناسب‌سازی ساختمان‌ها و اماکن عمومی - ارائه گزارش از عملکرد مناسب‌سازی دستگاه‌ها توسط بهزیستی
تبصره «۴» ماده (۱۴)	آیین‌نامه اجرایی ماده فوق ظرف سه ماه مشترکاً توسط وزارت مسکن و شهرسازی، سازمان بهزیستی کشور و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تهیه و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.	تدوین آیین‌نامه اجرایی ماده (۲) توسط وزارت مسکن و شهرسازی، سازمان بهزیستی کشور و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور
بند «ب» ماده (۳)	گسترش مراکز خاص نگهداری، آموزشی و توانبخشی معلولان واجد شرایط (معلولان نیازمند، معلولان بی‌سرپرست، معلولان مجهول‌الیهویه، معلولان با ناهنجاری‌های رفتاری) با همکاری بخش غیردولتی و پرداخت تسهیلات اعتباری و یارانه (کمک‌هزینه) به آنها.	- گسترش مراکز خاص نگهداری، آموزشی و توانبخشی معلولان واجد شرایط با همکاری بخش غیردولتی توسط بهزیستی - پرداخت تسهیلات اعتباری به بخش غیردولتی توسط بهزیستی - پرداخت یارانه به بخش غیردولتی توسط بهزیستی
بند «ج» ماده (۳)	تأمین و تحویل وسایل کمک توانبخشی مورد نیاز افراد معلول.	- تأمین و تحویل وسایل کمک توانبخشی مورد نیاز افراد معلول توسط بهزیستی
بند «د» ماده (۳)	گسترش کارگاه‌های آموزشی، حمایتی و تولیدی معلولان و ارائه خدمات توانبخشی حرفه‌ای به معلولان جهت توانمندسازی آنان.	- گسترش کارگاه‌های آموزشی معلولان توسط بهزیستی - گسترش کارگاه‌های حمایتی معلولان توسط بهزیستی - گسترش کارگاه‌های تولیدی معلولان توسط بهزیستی - ارائه خدمات توانبخشی حرفه‌ای توسط بهزیستی
تبصره ماده (۳)	کارگاه‌های آموزشی، حمایتی و تولیدی معلولان موضوع ماده فوق از شمول قانون کار مصوب ۱۳۶۹/۰۸/۲۹ مستثنا خواهد بود.	مشمول قانون کار نشدن کارگاه‌هایی که به معلولان ارائه خدمت می‌کنند.
ماده (۶)	یکی از فرزندان اولیایی که خود ناتوان و معلول بوده (هر دو یا یکی از آنها معلول باشد) و یا حداقل دو نفر از فرزندان آنها ناتوان و معلول باشد (هر دو یا یکی از آنها معلول باشد) و یا حداقل دو نفر از فرزندان آنها ناتوان و معلول می‌گردد.	معاف بودن از انجام خدمت‌وظیفه عمومی فرزندان اولیایی که خود ناتوان و معلول بوده (هر دو یا یکی از آنها معلول باشد) و یا حداقل دو نفر از فرزندان آنها ناتوان و معلول باشد
تبصره ماده (۶)	همسرانی که زن ناتوان و معلول خود را سرپرستی می‌نمایند مادامی که سرپرستی همسر ناتوان و معلول را برعهده داشته باشند از انجام خدمت‌وظیفه عمومی معاف می‌گردند.	معاف بودن از انجام خدمت‌وظیفه عمومی همسرانی که زن ناتوان و معلول خود را سرپرستی می‌نمایند مادامی که سرپرستی همسر ناتوان و معلول را برعهده داشته باشند

مواد قانونی	مفاد قانون	احکام قانونی
بند «الف» ماده (۷)	اختصاص حداقل سه درصد (۳٪) از مجوزهای استخدامی (رسمی، پیمانی، کارگری) دستگاه‌های دولتی و عمومی اعم از وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات، شرکت‌ها و نهادهای عمومی و انقلابی و دیگر دستگاه‌هایی که از بودجه عمومی کشور استفاده می‌نمایند به افراد معلول واجد شرایط.	اختصاص حداقل سه درصد (۳٪) از مجوزهای استخدامی (رسمی، پیمانی، کارگری) دستگاه‌های دولتی و عمومی به معلولان
بند «ه» ماده (۷)	پرداخت تسهیلات اعتباری (وجوه اداره شده) جهت احداث واحدهای تولیدی و خدماتی اشتغالزا به شرکت‌ها و مؤسساتی که بیش از شصت درصد (۶۰٪) سهام و سرمایه آنها متعلق به افراد معلول است.	پرداخت تسهیلات اعتباری جهت احداث واحدهای تولیدی و خدماتی اشتغالزا به شرکت‌ها و مؤسساتی که بیش از ۶۰ درصد سهام و سرمایه آنها متعلق به افراد معلول است.
بند «و» ماده (۷)	اختصاص حداقل شصت درصد (۶۰٪) از پست‌های سازمانی تلفنچی (اپراتور تلفن) دستگاه‌ها، شرکت‌های دولتی و نهادهای عمومی به افراد نابینا و کم بینا و معلولان جسمی، حرکتی.	اختصاص حداقل ۶۰ درصد از پست‌های سازمانی تلفنچی (اپراتور تلفن) دستگاه‌ها، شرکت‌های دولتی و نهادهای عمومی به افراد نابینا و کم بینا و معلولان جسمی، حرکتی.
بند «ز» ماده (۷)	اختصاص حداقل شصت درصد (۶۰٪) از پست‌های سازمانی متصدی دفتری و ماشین‌نویسی دستگاه‌ها، شرکت‌ها و نهادهای عمومی به معلولین جسمی، حرکتی.	اختصاص حداقل ۶۰ درصد از پست‌های سازمانی متصدی دفتری و ماشین‌نویسی دستگاه‌ها، شرکت‌ها و نهادهای عمومی به معلولین جسمی، حرکتی.
تبصره «۱» ماده (۷)	کلیه وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی و نهادهای عمومی و انقلابی مجازند تا سقف مجوزهای استخدامی سالانه خود، افراد نابینا و ناشنوا معلولین ضایعات نخاعی واجد شرایط را رأساً به صورت موردی و بدون برگزاری آزمون استخدامی به کار گیرند.	مجاز بودن کلیه وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی و نهادهای عمومی و انقلابی جهت به‌کارگیری موردی و بدون برگزاری آزمون استخدامی افراد نابینا و ناشنوا معلولین ضایعات نخاعی واجد شرایط تا سقف مجوزهای استخدامی سالیانه
تبصره «۲» ماده (۷)	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور موظف است سه درصد (۳٪) از مجوزهای استخدامی سالانه وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات دولتی، شرکت‌ها و نهادهای عمومی و انقلابی را کسر و در اختیار سازمان بهزیستی کشور قرار دهد تا نسبت به برگزاری آزمون استخدامی اختصاصی برای معلولین واجد شرایط با همکاری سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور اقدام و معلولین واجد شرایط پذیرفته شده را حسب مورد به دستگاه مربوطه معرفی نماید.	موظف بودن سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی به اختصاص سه درصد (۳٪) از مجوزهای استخدامی سالانه وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات دولتی، شرکت‌ها و نهادهای عمومی و انقلابی
تبصره ماده (۸)	آیین‌نامه اجرایی این ماده مشترکاً توسط سازمان بهزیستی کشور و وزارتخانه‌های مذکور و دانشگاه آزاد اسلامی ظرف مدت دو ماه پس از ابلاغ این قانون تهیه و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.	-

مواد قانونی	مفاد قانون	احکام قانونی
تبصره «۴» ماده (۹)	سازمان بهزیستی کشور موظف است در قالب اعتبارات مصوب خود در قوانین بودجه سالیانه و کمک‌های یارانه اشخاص حقیقی و حقوقی نسبت به احداث واحدهای مسکونی برای معلولان و مددجویان اقدام و مالکیت یا بهره‌برداری آنها را مطابق آیین‌نامه‌ای که سازمان بهزیستی کشور با همکاری وزارت مسکن و شهرسازی و سازمان مدیریت و به‌تصویب هیئت وزیران می‌رسد به معلولان و مددجویان واجد شرایط واگذار نماید.	- احداث واحدهای مسکونی برای معلولان و مددجویان توسط بهزیستی - واگذاری مالکیت یا بهره‌برداری واحدهای مسکونی به معلولان مطابق آیین‌نامه‌ای که سازمان بهزیستی کشور با همکاری وزارت مسکن و شهرسازی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تهیه و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد
ماده (۱۱)	مرکز آمار ایران مکلف است در سرشماری‌های عمومی جمعیت کشور به نحوی برنامه‌ریزی نماید که جمعیت افراد معلول به تفکیک نوع معلولیت آنها مشخص گردد.	مکلف بودن مرکز آمار ایران به تعیین جمعیت افراد معلول به تفکیک نوع معلولیت آنها در سرشماری‌های عمومی جمعیت کشور
تبصره «۳» ماده (۱۳)	آیین‌نامه اجرایی این ماده ظرف مدت سه ماه مشترکاً توسط سازمان بهزیستی کشور و وزارت دادگستری تهیه و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.	-
تبصره ماده (۱۴)	آیین‌نامه اجرایی این ماده مشترکاً توسط سازمان بهزیستی کشور و وزارت امور اقتصادی و دارایی ظرف مدت سه ماه پس از ابلاغ قانونی تهیه و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.	-
ماده (۱۵)	رؤسای سازمان‌های بهزیستی استان‌ها مجازند در جلسات شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان و گروه‌های کاری آن به‌عنوان عضو شرکت نمایند.	
تبصره ماده (۱۵)	به‌منظور کمک به اشتغال معلولان و مددجویان، رئیس سازمان بهزیستی کشور مجاز است در جلسات شورای عالی اشتغال شرکت نماید.	-
ماده (۱۶)	ماده (۱۶) - اعتبار مورد نیاز اجرای این قانون از محل منابع زیر تأمین می‌گردد: ۱. از محل اعتباراتی که دستگاه‌ها و نهادها حسب وظایف قانونی در قوانین بودجه سالیانه منظور می‌نمایند. ۲. از محل اعتبارات هزینه‌ای و تملک سرمایه‌ای سازمان بهزیستی کشور که تاکنون از محل اعتبارات مذکور خدمات لازم را به معلولان ارائه می‌داده است. ۳. از محل وجوه واصله از اجرای طرح هدفمند کردن یارانه‌ها در کشور. ۴. از محل صرفه‌جویی در هزینه‌های دستگاه‌ها، شرکت‌های دولتی و نهادهای عمومی که میزان سالیانه آن برای هر یک از دستگاه‌ها و شرکت‌ها و نهادها را هیئت وزیران مشخص می‌نماید.	-

مواد قانونی	مفاد قانون	احکام قانونی
تبصره «۱» ماده (۱۶)	آیین‌نامه اجرایی این ماده توسط سازمان بهزیستی کشور و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تهیه و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.	
تبصره «۲» ماده (۱۶)	آن تعداد و یا بخشی از مواد این قانون که نیاز به اعتبار جدید داشته باشد مادامی که اعتبار لازم از محل منابع مذکور در این ماده تأمین نگردد، اجرا نخواهد شد.	

ارزیابی کارشناسی طرح

نقاط قوت لایحه

- استفاده از واژه افراد دارای معلولیت که هرچند هنوز واژه معلولیت بحث‌برانگیز است و واژه مناسب آن افراد دارای ناتوانی است اما نسبت به قوانین قبلی که از واژه معلول استفاده می‌شد به تعاریف علمی این حوزه نزدیک‌تر است و از جنبه انگ‌زنی کمتری به افرادی که از نوعی ناتوانی رنج می‌برند؛ برخوردار است.

- لحاظ بخش توانبخشی برای کمیسیون بررسی‌کننده وضعیت افراد دارای معلولیت که در قانون جامع حمایت از معلولان این مهم مغفول مانده بود.

- مشخص کردن برخی از مصداق‌های اماکن عمومی که شهرداری‌ها موظف شده‌اند که بعد از مناسب‌سازی فضا برای رفت و آمد افراد دارای معلولیت به آنها پایان کار بدهند، تأکید بر مناسب‌سازی معابر عمومی به صورت مجزا و مکلف کردن شهرداری‌ها به رعایت ضوابط در بازسازی و احداث معابر که احتمالاً اجرایی شدن آن‌را بیش از پیش خواهد کرد.

- مشخص کردن برخی از مصداق‌های دسترسی‌پذیری افراد دارای معلولیت به خدمات عمومی حوزه حمل‌ونقل به صورت دقیق‌تر، توجه بر مناسب‌سازی سامانه‌ها و ناوگان حمل‌ونقل درون‌شهری و برون‌شهری اعم از هوایی و زمینی، توجه به مقوله آموزش کارکنان سامانه‌های یاد شده جهت کمک به افراد دارای معلولیت. علاوه بر آن ایجاد سامانه حمل‌ونقل ویژه برای افراد دارای معلولیت تکلیف شده است. توجه به موارد یاد شده از این‌رو دارای اهمیت است که شرط اولیه مشارکت اجتماعی افراد دارای معلولیت امکان حضور آنها در فضاهای عمومی است.

- توجه به استفاده رایگان افراد دارای معلولیت از حمل‌ونقل عمومی غیردولتی که در قانون جامع حمایت از معلولان صرفاً استفاده از حمل‌ونقل دولتی آن هم به صورت نیم‌بها مورد توجه قرار گرفته بود.

- مشمول بیمه سلامت کردن خدمات توانبخشی که برای افراد دارای معلولیت بسیار حائز اهمیت است.

- تأکید بر ارائه خدمت به افراد دارای معلولیت شدید در خانواده با ارائه حق پرستاری؛

- رایگان کردن استفاده معلولین از مراکز، تأسیسات و خدمات ورزشی دولتی و شهرداری همچنین امکان استفاده از آموزش رایگان در مراکز آموزش عالی غیردولتی.

- مکلف کردن وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی به ایجاد صندوق فرصت‌های شغلی برای افراد دارای معلولیت در صورتی که در قانون قبلی این تولیت به سازمان بهزیستی واگذار شده بود و البته جنبه تکلیفی نداشت.

- معاف شدن افراد دارای معلولیتی که به صورت خوداشتغالی یا در کارگاه‌های اشتغال خانگی مشغول به کار می‌باشند از پرداخت حق بیمه سهم کارفرما یا خویش فرما که می‌تواند به خوداشتغالی برخی از افراد دارای معلولیت کمک کند.

- مکلف کردن سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای به تأمین یارانه آموزش افراد دارای معلولیت و در عین حال توسعه مراکز یا تأسیس آموزشگاه‌ها و مراکز آموزش مهارت‌های فنی و حرفه‌ای برای افراد دارای معلولیت؛

- مشارکت دادن انبوه‌سازان بخش تعاونی و خصوصی در تأمین مسکن افراد دارای معلولیت از طریق ارائه تسهیلات و حمایت از آنها با تأکید بر مناسب‌سازی مسکن افراد دارای معلولیت و همچنین تبدیل نرخ کارشناسی واگذاری زمین به افراد دارای معلولیت به اجاره بلندمدت (۹۹ ساله)؛

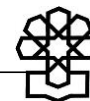
- معاف کردن افراد دارای معلولیت از پرداخت حق انشعابات آب، برق، گاز و دفع فاضلاب؛
- افزایش زمان برنامه‌های اختصاص یافته در صداوسیما به افراد دارای معلولیت از ۲ ساعت به ۵ ساعت، توجه به زیرنویسی فیلم‌ها و برنامه‌های شبکه‌های مختلف و توجه به استفاده از رابط ناشنویان برای درک بهتر برنامه‌ها توسط افراد دارای معلولیت و همچنین توصیف شنیداری فیلم‌ها جهت افرادی که دارای ناتوانی در بینایی هستند.

- مکلف کردن سازمان بهزیستی به حضور در دادگاه و پذیرفتن نمایندگی برخی از افراد دارای معلولیت در صورت درخواست فرد درحالی که در قوانین قبلی سازمان بهزیستی مجاز به انجام چنین کاری بود. همچنین تعمیم وکیل معاضدتی به کلیه پرونده‌های مطروحه افراد دارای معلولیت در دادگاه.

نقاط ضعف و نارسایی‌های لایحه

- مبنای اصلی لایحه ارائه حقوق اجتماعی به افراد دارای معلولیت است و حقوق مدنی و سیاسی چندان مورد توجه واقع نشده است. براساس قوانین و مقررات موجود امکان مشارکت آن دسته از افراد دارای معلولیت که دارای نقص عضو در ناحیه دست هستند به دلیل لازم بودن اثر انگشت جهت رأی‌دهی برای آنها ممکن نیست. همچنین امکان انتخاب شدن به عنوان نماینده مجلس یا شورای شهر برای بسیاری از افراد دارای معلولیت به دلیل آنکه قوانین و مقررات شرط کاندیدا شدن را برخورداری از سلامت جسمی در حد برخورداری از نعمت بینایی، شنوایی، گفتاری و... عنوان کرده است امکانپذیر نیست.

- بحث پیشگیری از معلولیت‌ها که می‌تواند نقش مهمی در به وجود آمدن معلولیت داشته باشد مورد توجه واقع نشده است.

- لایحه توجهی به کودکان دارای معلولیت به‌عنوان آسیب‌پذیرترین گروه از افراد دارای معلولیت نکرده است.

- علی‌رغم اینکه لایحه تلاش کرده است که رویکردی تلفیقی نسبت به معلولیت داشته باشد در کل رویکرد فردی بر رویکرد اجتماعی غلبه دارد. به همین دلیل بیشتر حمایت‌ها معطوف به توانمندسازی فرد دارای معلولیت است تا مناسب‌سازی فضاهای اجتماعی و متناسب‌کردن جامعه برای حضور فرد دارای معلولیت.

- مسئله تأمین مالی خدماتی که مقرر شده است به افراد دارای معلولیت داده شود، -علیرغم اینکه بر دولت تکلیف شده است- در برخی موارد مشخص نیست و این امر اجرای قانون را دچار مشکل می‌کند. این موضوع در بخش پرداخت حق بیمه سهم کارفرما که باید به صندوق تأمین اجتماعی پرداخت شود، به دلیل ماهیت بیمه‌ای این صندوق از یک‌سو و غیردولتی بودن آن صندوق از سوی دیگر بیش از بقیه موارد با مشکل مواجه خواهد بود.

- بحث بازنشستگی افراد دارای معلولیت در لایحه مورد توجه واقع نشده است. البته براساس قانون بازنشستگی پیش از موعد معلولین؛ آنها می‌توانند با ۲۰ سال سنوات و ۵۰ سال سن و با سنوات ارفاقی بازنشسته شوند اما اجرای این قانون در مورد افراد دارای معلولیت که مشمول قانون کار هستند منوط به پرداخت مابه‌التفاوت سنوات ازسوی دولت به صندوق تأمین اجتماعی در بودجه‌های سنواتی است.

- بحث دسترسی به دیدارگاه‌های مجازی برای افراد دارای معلولیتی که از آسیب‌هایی همچون نابینایی و کم‌بینایی رنج می‌برند لحاظ نشده است.

- تهیه وسایل توانبخشی در لایحه مورد توجه واقع نشده است.

- از آنجا که لایحه قانون جامع حمایت از حقوق معلولان را کماکان قابل‌اجرا دانسته و در موارد بسیاری مواد آن قانون را اصلاح کرده است، عملاً دستگاه‌های اجرایی با دو قانون مواجه خواهند شد و این امر عملاً موجب سردرگمی و ابهام در اجرا خواهد شد.

- لایحه به پیش‌بینی بخش نظارت و هماهنگی که یکی از موضوعات کلیدی برای اجرای آن است توجهی نکرده است.

- پرداخت یارانه حقوق و دستمزد به کارفرمایانی که افراد دارای معلولیت را استخدام کنند بدون وجود نظارت کافی به دلیل شرایط اشتغال در کشور عملاً می‌تواند موجب سوءاستفاده برخی کارفرمایان از این موضوع شود. ضمن آنکه مشخص نشده است که این یارانه آیا به همه افراد دارای معلولیت داده می‌شود یا گروه‌های خاصی از آنها. توجه به این نکته از این‌رو اهمیت دارد که در تبصره‌های لایحه عنوان شده است که «منظور از فرد معلول جویای کار در این قانون، فرد معلولی است که توانایی انجام کار داشته و مهارت‌ها و آموزش‌های لازم برای اشتغال را کسب نموده باشد». این تعریف عملاً همه

افراد را که از کمترین آسیب جسمی برخوردار هستند را مشمول دریافت یارانه حقوق و دستمزد می‌کند.

- در تبصره ذیل بند «الف» ماده (۱) که به مقوله تشکیل کمیسیون برای شناسایی افراد دارای معلولیت می‌پردازد، معین نشده است که نقش وزارت کشور در تشکیل کمیسیون‌های پزشکی چگونه تعریف شده است. به نظر می‌رسد نیازی به حضور وزارت کشور در این کمیسیون‌ها نباشد. ضمن آنکه با وجود کمیسیون تعیین شدت معلولیت در سازمان بهزیستی، نیازی به حضور وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی نیست.

- در ماده (۲) از عبارت «کاربری عمومی» استفاده شده است. در این خصوص گفتنی است که در ضوابط طبقه‌بندی پهنه‌های استفاده از اراضی و املاک که در طرح‌های جامع و تفصیلی بیان شده است، موضوعی با عبارت کاربری عمومی وجود ندارد. به نظر می‌رسد منظور عبارت «کاربرد عمومی» و یا «کاربرد خدمات عمومی» باشد، که می‌تواند کاربری‌های تجاری، صنعتی، درمانی، آموزشی، ورزشی و... را شامل شود.

- در انتهای ماده (۳) فصل دوم، عبارت آورده شده ناظر بر بعد آموزشی کارکنان سامانه‌ها و پایانه‌های حمل‌ونقل است و بهتر است که این آموزش‌ها به کلیه دستگاه‌های اجرایی تسری یابد.

- در تبصره «۱» ماده (۳)، دولت مکلف به کمک به شهرداری‌هایی که فاقد اعتبارات لازم جهت تشکیل سامانه‌های حمل‌ونقل ویژه افراد دارای معلولیت هستند؛ شده است ولی تمهیدات مالی لازم جهت اجرایی شدن این تکلیف لحاظ نشده است. این موضوع می‌تواند در نظام اداره مالی شهرداری‌ها خلل وارد نماید از این رو مغایر بند «۱۰» اصل سوم قانون اساسی مبنی بر لزوم ایجاد نظام اداری صحیح تلقی می‌شود.

- در ماده (۵) مقوله ارائه خدمت به افراد دارای معلولیت با اولویت «حمایت از نگهداری و مراقبت از...» در خانواده مورد توجه واقع شده است اما به خدمات توانبخشی مورد نیاز آنها توجهی نشده است.

- ماده (۶) امکان استفاده رایگان افراد دارای معلولیت از امکانات ورزشی دولتی و شهرداری‌ها را مدنظر قرار داده است در صورتی که:

- برخی از مجموعه‌های بزرگ جنبه ملی دارند و صرفاً در مواقع خاص و برای تیم‌های ملی استفاده می‌شوند ضمن اینکه مسائل امنیتی نیز باید در این ورزشگاه‌ها رعایت گردد.

- امکان استفاده رایگان برای همه افراد دارای معلولیت و بدون توجه به درجه معلولیت آنها در نظر گرفته شده است، در صورتی که برخی نقص‌ها و آسیب‌ها به گونه‌ای است که فرد دارای آسیب یا نقص عملاً با یک فرد عادی در انجام امور ورزشی تفاوتی ندارد.

- قید لفظ «اولویت کارکنان متبوع» عملاً می‌تواند موجب عدم امکان استفاده افراد دارای معلولیت از امکانات مورد نظر این ماده شود (به دلیل محدود بودن امکانات).
- عنوان فصل چهارم امور ورزشی، فرهنگی، هنری و آموزشی است در صورتی که ذیل این فصل در قالب دو ماده و یک تبصره به امور آموزشی و ورزشی پرداخته شده و در خصوص امور فرهنگی و هنری ماده یا تبصره‌ای پیش‌بینی نشده است.
- در فصل هفتم فرهنگ‌سازی به صورت محدودی تنها به بعد تولید و پخش برنامه‌های تلویزیونی و تیزرها و نمایش فیلم منحصر شده است. در حالی که مناسب می‌بود تا در این خصوص از ظرفیت‌های متنوعی که برای نهادینه کردن این موضوع وجود دارد به‌ویژه از نقش افراد کلیدی و مرجع، نهادهای آموزشی و دانشگاهی و... استفاده شود.
- باتوجه به هزینه‌زا بودن ماده (۷) لایحه برای نهادهایی مانند: مراکز آموزش عالی غیردولتی و عدم پیش‌بینی این هزینه‌ها از طرف دولت در این ماده، عامل ورود خسارت مالی به این مراکز شده که مغایر اصل چهلم قانون اساسی (ممنوعیت ورود ضرر) قلمداد می‌شود.
- در ماده (۷) واژه غیردولتی به کار گرفته شده است، در صورتی که در ادبیات تقنینی از واژه غیردولتی و غیرانتفاعی استفاده می‌شود. عدم اشاره به واژه غیرانتفاعی می‌تواند عملاً امکان استفاده از خدمات آموزشی مراکز غیرانتفاعی را غیرممکن کند.
- در ماده (۱۳) که به موضوع تأمین زمین برای مسکن افراد دارای معلولیت می‌پردازد، معیار و ملاک تعیین قیمت زمین مشخص نشده است.
- در ماده (۱۷) لایحه ذکر شده است که مراجع قضایی مکلفند هنگام نصب قییم برای افراد کم‌توان ذهنی و مبتلایان به بیماری‌های روانی مزمن نظر سازمان بهزیستی را اخذ کنند، این امر اگر به معنای لزوم تبعیت مرجع قضایی از نظر سازمان باشد مغایر اصل استقلال قضات خواهد بود. همچنین در این ماده عبارت «قیومیت» آمده است که درست آن «قیومیت» است.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

لایحه از این نظر که در بسیاری از موارد حقوق و امتیازات بیشتری را نسبت به قوانین قبلی به افراد دارای معلولیت می‌دهد، از واژه افراد دارای معلولیت استفاده کرده است که بار منفی کمتری نسبت به واژه معلولان دارد و به نوعی قانون جامع حمایت از معلولان را ارتقا داده است مثبت ارزیابی می‌شود، با این وجود ابهام‌ها و نقایصی بر لایحه مرتب است که نیازمند مرتفع شدن است. از این‌رو پیشنهاد می‌شود که:

- برای جلوگیری از سردرگمی و ابهام در اجرای قانون؛ موادی از قانون جامع حمایت از حقوق معلولان که به قوت خود باقی می‌ماند در لایحه آورده شود و قانون قبلی منسوخ شود. لازم به یادآوری است که برخی از مواد قانون یاد شده در لایحه جدید اصلاح شده است و برخی که اصلاح نشده است مقرر شده است که به قوت خود باقی بمانند.

- باتوجه به تسری ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری به «مؤسسات دولتی» و اینکه به موجب قانون مزبور نهادهایی که در قانون اساسی ذکر شده‌اند به‌عنوان مؤسسات دولتی شناخته می‌شوند از این رو نهادهایی مانند قوه قضائیه، مقننه، مجمع تشخیص مصلحت نظام و شورای نگهبان به‌عنوان مؤسسه دولتی به شمار می‌آیند و نیازی به ذکر آنها نیست در صورتی که قصد تأکید بر نهادهای مزبور وجود دارد پیشنهاد می‌شود در بند «ت» ماده (۱) لایحه، عبارت به شکل زیر اصلاح شود: «...ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری از قبیل: ... و شورای نگهبان و همچنین سازمان‌ها و مؤسسات ...».

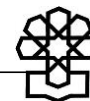
- مکلف کردن دولت به لحاظ کردن ردیفی در بودجه‌های سنواتی برای پرداخت حق بیمه سنوات ارفاقی افراد دارای معلولیتی که از بخش غیردولتی بازنشسته می‌شوند.

- با توجه به اینکه معمولاً ۱۰ درصد از جامعه دارای نوعی آسیب جسمی یا ذهنی هستند لازم است که مقوله درصدبندی در ارائه خدمات مورد توجه قرار گیرد (شایان ذکر است که مواد پیشنهادی در صورت صلاحدید هیئت وزیران در لایحه گنجانده شود).

- مقوله پیشگیری از معلولیت در قالب بندهای زیر مورد توجه قرار گیرد:^۱

- سازمان موظف است با رعایت قوانین و مقررات مربوط نسبت به ارائه خدمات مددکاری، مشاوره‌ای و مراقبتی به افراد دارای معلولیت به‌ویژه زوج‌های دارای معلولیت اقدام نماید.
- سازمان مکلف است با رعایت قوانین و مقررات مربوط، نسبت به آموزش پیشگیری‌های لازم به والدین دارای معلولیتی که نوع معلولیت آنان مبین احتمال بروز این معلولیت در فرزندان آنهاست اقدام نماید.
- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف است با همکاری وزارت برنامه جامع پیشگیری و کاهش بروز معلولیت را با رعایت قوانین و مقررات مربوط تدوین و اجرا نماید.
- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است با همکاری وزارت و با رعایت قوانین و مقررات مربوط، بسته‌های آموزشی پیشگیری از بروز معلولیت‌های قابل اجتناب را برای خانواده‌ها و سایر گروه‌های هدف اجتماعی تدوین کرده و به‌صورت رایگان در اختیار آنان قرار دهد. همچنین این وزارتخانه مکلف است از طریق شبکه خانه‌های بهداشت، خانواده‌های ساکن روستا و مناطق دورافتاده را در این زمینه آموزش دهد.

۱. مواد پیشنهادی لازم است توسط هیئت وزیران در صورت صلاحدید در لایحه گنجانده شود.

- تهیه وسایل و تجهیزات توانبخشی و فناوری‌های کمک‌زیستی از طریق گنجاندن بند زیر که برگرفته از مصوبه هیئت وزیران در تاریخ ۱۳۹۴/۰۳/۰۱ است در صورت صلاحدید هیئت وزیران مورد توجه قرار گیرد:

• سازمان بهزیستی مکلف است وسایل و تجهیزات توانبخشی و فناوری‌های کمک‌زیستی تسهیل‌کننده زندگی افراد دارای معلولیت را با رعایت استانداردهای لازم و با اولویت تأمین از تولیدات داخلی با بهای مناسب و منطبق با توان خرید مصرف‌کنندگان، در اختیار آنها قرار دهد.

- کودکان دارای معلولیت مورد توجه واقع شوند از این جهت پیشنهاد می‌شود این بند که عیناً در مصوبه هیئت وزیران در تاریخ ۱۳۹۴/۰۳/۰۱ آمده است در متن لایحه آورده شود:

• سازمان بهزیستی مکلف است با رعایت قوانین و مقررات مربوطه خدمات و وسایل توانبخشی مورد نیاز کودکان دارای معلولیت را از بدو بروز معلولیت کودک، در اختیار آنان قرار دهد.
- از تبصره بند «الف» ماده (۱) وزارت کشور و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی حذف شوند.

- در ماده (۲) عبارت «با کاربرد خدمات عمومی از جمله کاربری‌های تجاری، اداری، درمانی، آموزشی، فرهنگی، ورزشی، خدماتی، گردشگری، صنعتی، کارگاهی، تولیدی» جایگزین عبارت «کاربری عمومی، از جمله مجتمع‌های تجاری، اداری، درمانی و آموزشی» و در سطر سوم به جای عبارت «در احداث»، عبارت: «هنگام احداث» قید شود.

- در ماده (۳) بعد از عبارت «هوایی» عبارت «زیرسطحی» و قبل از عبارت «فراهم نمایند»، عبارت «بدون اخذ هرگونه هزینه مازاد بر قیمت بلیط»، اضافه شود. در تبصره «۲» هم بعد از عبارت «هوایی» عبارت «زیرسطحی» اضافه شود.

- برای آنکه اجرای مفاد تبصره «۱» ماده (۳) (تکلیف دولت به کمک به شهرداری‌های فاقد اعتبارات لازم...) مغایر بند «۱۰» اصل سوم قانون اساسی نشود، پیشنهاد می‌شود همانند تبصره «۲» این ماده در انتهای این ماده این عبارت اضافه شود: «وزارت مکلف است جهت اجرای این تبصره نسبت به پیش‌بینی اعتبارات لازم در لوایح بودجه سالیانه اقدام نماید».

- در ماده (۵) بعد از عبارت «حمایت از نگهداری و مراقبت از افراد دارای معلولیت، عبارت» و ارائه خدمات توانبخشی به آنها» اضافه شود. همچنین در ابتدای سطر اول تبصره «۱» ماده (۵) قبل از عبارت «میزان»، عبارت «تعیین» اضافه شود.

- در ماده (۶) به جای عبارت «افراد دارای معلولیت» عبارت «افراد دارای معلولیتی که دارای مجوز از کمیسیون‌های توانبخشی - پزشکی هستند» آورده شود، عبارت «به غیر از مجموعه‌های بزرگ که جنبه ملی دارند» بعد از کلمه شهرداری‌ها اضافه شود و عبارت «اولویت کارکنان متبوع» حذف شود.

- در ماده (۷) بعد از عبارت «غیردولتی» عبارت «و غیرانتفاعی» اضافه شود.

- دو تبصره در ذیل ماده (۹) به شرح ذیل اضافه شود:

• **تبصره «۵»** - دولت مکلف است بخشی از این یارانه را در قالب کسر از مالیات بر درآمد کارفرما پرداخت کند و نحوه پرداخت مابقی یارانه مورد بحث به کارفرمایان را در آیین‌نامه اجرایی این قانون پیش‌بینی نماید.

• **تبصره «۶»** - دولت می‌تواند مابقی یارانه فوق را با مطالبات بیمه و مالیات خود از کارفرمایان به نحو مقتضی تهاتر نماید.

- در سطر دوم از تبصره «۳» بند «۳» ماده (۹) بعد از عبارت «تا پنج سال» عبارت «مشروط به اشتغال فرد دارای معلولیت در مرکز کسب‌وکار مربوطه» اضافه شود.

- عنوان فصل چهارم به این شکل اصلاح شود «فصل چهارم- امور ورزشی و آموزشی».

- در ماده (۱۷) به جای عبارت «قیومیت» عبارت «قیمومیت» آورده شود.

منابع و مأخذ

۱. برگزاری نشست کارشناسی با کارشناسان بهزیستی، وزارت تعاون، کار و رفاه، سازمان آموزش و فنی‌و حرفه‌ای، شهرداری، تأمین اجتماعی وزارت کشور، مؤسسه عصای سفید، فراکسیون حقوق معلولان مجلس در تاریخ ۱۳۹۴/۷/۲۱.
۲. نظرات کارشناسی دفاتر فرهنگی، زیربنایی و بخش عمومی مرکز پژوهش‌های مجلس.
۳. مجموع قوانین و مقررات مجلس شورای اسلامی.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۴۵۴۳

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: اظهار نظر کارشناسی درباره: «لایحه حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت»

نام دفتر: مطالعات اجتماعی

تهیه و تدوین کنندگان: فرهاد نصرتی‌نژاد، حجت شریفی

ناظران علمی: علی اخوان بهبهانی، ایروان مسعودی‌اصل

متقاضی: کمیسیون اجتماعی

همکاران: ابراهیم غلامپور، سیدعلی محسنیان، ابوالفضل خورشیدی (دفتر فرهنگی)، محمدرضا

فارسیان (دفتر زیربنایی)، سیدمحمد هادی سبحانیان (بخش عمومی)، حسن امجدبان، حامد ناظمی،

حسین عبداللهی (حقوقی)

اظهار نظر کنندگان خارج از مرکز: حسین نحوی‌نژاد معاونت امور توانبخشی بهزیستی، کیوان

دوانگران مدیر کل دفتر توانمندسازی بهزیستی، بیتا ضیایی معاون دفتر حمایتی و توانمندسازی

وزارت تعاون، کار و رفاه، علیرضا طاهرپور شلمانی کارشناس سازمان آموزش و فنی‌وحرفه‌ای کشور،

محمد ابراهیم پورحسینی کارشناس اداره کل رفاه شهرداری تهران، علی برزیگر کارشناس سازمان

تأمین اجتماعی، مهدی مالمیر کارشناس مرکز امور اجتماعی وزارت کشور، احمد فدایی دبیر

فراکسیون حمایت از حقوق معلولان مجلس، محمد اعتماد مدیر مؤسسه عصای سفید

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. افراد دارای معلولیت

۲. لایحه جامع حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت

۳. قانون جامع حمایت از حقوق معلولان

تاریخ شروع مطالعه: ۱۳۹۴/۷/۲۷

تاریخ خاتمه مطالعه: ۱۳۹۴/۸/۱۶

تاریخ انتشار: ۱۳۹۴/۸/۳۰

